KEMALETTİN TUĞCU

Kırk Ev Kedisi

DAMLA YAYINEVİ

KEMALETTİN
TUĞCU

KIRK EV KEDİSİ

KEMALETTİN TUĞCU

47

Damla Yayınevi Nu.: 154

Kemalettin Tuğcu Klasikleri Nu.: 47

©
Copyright
Yayın Hakkı
Damla Yayınevi

Kapak-İç Resim
Alaaddin Barışkan

Dizgi-Mizanpaj
Damla Yayınevi

Baskı-Cilt
Express Matbaası - İSTANBUL

ISBN 975-381-040-7

DAMLA YAYINEVİ®
Prof. K. İsmail Gürkan Cad. No: 6 Cağaloğlu-İST.
Tel: 0.212. 514 28 28 - 0.212. 511 09 55
Fax: 0.212. 528 24 01
Internet: www.damlayayinevi.com.tr
E-mail: damla@damlayayinevi.com.tr

KIRK EV KEDİSİ

Sevgili öğretmenim, uzun uzun yazarak vaktinzi aldığım için beni bağışlayınız. Beni bu büyük şehre yollayan sizsiniz. Babamın arabasıyla yola çıkarken bana:

— Yıldız, oraya varınca bana iki satır mektup yaz, demiştiniz.

Hediye ettiğiniz bavulda da elli lira vardı. Allah gönlünüze göre versin öğretmenim. Ben sizin gibi kendisini başkalarına adamış, iyilik yapmayı seven bir tek insan daha görmedim.

Anamı hiç tanımam. Arabacı olan babam uzakça bir yoldan döndüğü zaman ona Şefika yerine mezarlıkta küçük bir tepecik göstermişler. Babacığım orada birkaç saat yalnız kalmış, toprağın üzerine oturmuş, eliyle bu toprağı hasret gittiği Şefika'sının başını, saçlarını okşar gibi, bir zaman okşamış durmuş. Sonra gözleri gözyaşından halkalanmış, acımış olarak dönmüş, beni aramış.

O çağda ben bir komşunun, ocağın yakınına serdiği koyun postu üzerinde uyurmuşum. Ne yapsın adamcağız? Eli ermez, gücü yetmez, koynunda, koltuğunda ne varsa çıkartıp komşu Zehra teyzeye vermiş.

— Sevaptır, bu kıza bakıverin, demiş.

Geçmiş gün, duyduğuma göre Zehra teyzeye verdiği para tamam yüz elli kâğıtmış. Bununla hasta anamı şehre, hekime götürecekmiş. Bu niyete biriktirmiş parayı.

Sevgili öğretmenim, ben eski yaşantımı ve babamı düşünüyorum. Şimdi başım dara geldikçe gözlerimin önüne gelen siz oluyorsunuz. Dedim ya, anamı tanımam. Koçarlı köyünde fotoğrafçı yoktu ki anamın bir resmi kalsın arkasında. O kadıncağızın yüzünün çizgileri, yavaş yavaş babamın donuk bakışlarından da silinmişti. Bir yoldan döndükçe, beni komşudan alır, soğuk, çıplak ve yalnız olan toprak damlı evimize getirir, bana yolda aldığı peynir şekerini, ya da mayasız hamurdan yapılmış kasaba işi simidi verirdi.

Bu mayasız hamurdan pişirilmiş halkalar epeyce küçüktü ama ben yine onlardan bir ikisini elimden geçirir, bileğime takar, bilezik yapardım kendime.

Babamın toprak kokulu, nasırlı kocaman kocaman elleri başımı okşar, bir şey anlamadan entarimin kıvrımlarını düzeltir, beni kapının önünde bırakarak köyün bakkalına kadar gider, yumurta, peynir, biraz yağ alır, bakraçta karıştıra karıştıra tarhana çorbası pişirir, bu çorba her zaman topak topak olurdu.

Yumurtayı, yağda biraz pişirdiği peynirin üstüne kırar, ekmeği eliyle bölük bölük doğrayıp benimle beraber yerdi.

Bu yaşantı senelerce sürdü böyle. Arabacı Arif Ağa, haftada birkaç gün köye uğrar, sonra, yine o bitmez tükenmez yolculuğa çıkardı.

Nihayet ben altı yaşıma vardım siz, babamdan beni okula yollamasını istediniz. Onun tepkisini hatırlıyorum:

— Öğretmen, kız çocuk bu, okuyup da ne olacak? Yarın öbür gün bir ere gidecek. Köyde ne gereği var okumanın?

Siz, o zaman babama öğüt verdiniz. Hemen hemen beni zorla onun elinden aldınız. Artık ben okulun öksüzü olmuştum. Babam köye geldikçe, üstündeki, başındaki saman kırıklarını, toz toprağı elleriyle silkeler, ayağının çamurunu çeşmede yıkar, okula, beni görmeye gelirdi.

Ben bu at ve araba kokan, toprak kokan adamı, babamı beklerdim. Onun bana getirdiği her şey kıymetliydi. Üzerine tozlar konmuş, kuyruğu kopmuş horoz şekeri, cıvımış, ikisi birbirine kaynamış lokum, bazen nereden eline geçmişse, bir bakkal dükkânının güneş gören camında sararmış, incecik defter benim için değerliydi.

Akşamları, okul tatil olduktan sonra ben, hava karırken bir pencerenin önünde yollara bakardım. Beni Hasibe teyzem elimdentutar:

— Haydi Yıldız, yemek yiyelim, derdi.

Ne iyi insanlarsınız siz?

Beş yıl yanınızda kaldım. Beş yıl beni beslediniz, beni okuttunuz ve bana terbiye öğrettiniz. Ben sizin yanınızda köyden çekilip çıkartılmış bir öksüz kız oldum. Sizlerin iyiliklerinizi, insanlığınızı babam da anladı. Beni İstanbul'a, annenizin yanına yollamanıza hiç karşı durmadı.

— Arif Efendi, bu çocukta bir başkalık, bir üstün zekâ var. Bu çocuk yetişir, çok faydalı bir insan olur, demiştiniz.

Babam içini çekmişti:

— Kendisine yetsin, ben bir şey beklemem ondan.

İstanbul'a, tatile çıkan bir öğretmen ailesine katılarak geldim. Size bu yolculuğu yazmıştım.

Tatil ayları geçti, okullar açıldı, kış geldi, fakat beni okula vermediler. Nüfus kâğıdım ve ilkokul diplomam ortadan kalktı.

Anneniz beni okula yollamadı. Kızkardeşiniz Lâle Hanım da benim ev işleri görmem gerektiğini ileriye sürdü, kocası Hüseyin Bey kaç defa:

— Yahu, bu kızı size hizmetçi diye değil, okula veresiniz diye yolladı Nedim, diye onlarla münakaşaya girişti.

Ben okul adını ağzıma alamaz oldum. Benim için rahatça ağlamak bile mümkün değildi. Sizin üzüleceğinizi, ailenizle aranızın açılacağını düşündüm. Bir sabah, çok erken bir saatte evden kaçtım.

Bu mektubu size bir başka yerden yazıyorum sevgili öğretmenim. Üzülmeyiniz, bana verdiğiniz öğütler daima hatırımdadır. Her yapacağım harekette onları hatırlıyorum.

Evin bulunduğu sokağın ilerisinde, ana caddede bir emniyet komiserliği var. Oraya gittim. Her hâlde gece nöbeti tutmuş olan bir emniyet komiseri masasının üstüne kapanmış uyukluyordu.

Merdivenleri çıkıp birçok kapıların açıldığı hole girmiştim. Odalardan birinden kalabalık konuşmaları geliyordu. Ben açık kapıdan üzerinde Emniyet Komiserliği yazılı olan odaya girdim. Yavaşça bir köşeye oturdum. Ne kadar bekledim bilmiyorum, masanın üzerindeki telefon çaldı. Uyuklayan Emniyet komiseri başını kaldırdı. Telefonu eline aldı:

— Bir olay geçmedi Müdür Beyefendi, dedi.

Telefonu kapattı. Masanın üzerindeki sigara paketine uzandı. Bana:

— Ne bekliyorsun küçük? dedi.

— Sizi bekliyorum efendim, dedim.

Zile bastı. Hemen kapılar açıldı. Birisi telâşla içeriye girdi. Bir başkası sokak kapısına koştu. Komiser:

— Bu çocuk kimin nesi, ne işi var burada? diye sordu.

Emniyet memuru şaşaladı. Komiser:

— Anlaşıldı, dedi. Kapıyı açık buldu, daldı içeriye.

Bir sigara yaktı. Bir nefes çekti, beni dikkatle süzdükten sonra:

— Adın ne senin? dedi.

— Yıldız.

— Babanın adı?

— Arif.

— Ne iş yapar baban?

— Babam arabacıdır.

— Buraya neden geldin?

— Evden kaçtım.

— Bunu söylemeye utanmıyor musun?

— Hayır Komiser Bey

— Peki neden kaçtın?

— Beni öğretmenim okutsunlar diye bu şehre yolladı. Ama bana sabahtan akşama kadar iş gördürüyorlar. Ben okumak için geldim Komiser Bey, hizmetçilik için değil.

— Kim yolladı seni?

— Koçarlı Köyünün öğretmeni Nedim Bey.

— Burada kimin yanındasın?

— Nedim Bey'in annesiyle kardeşinin yanında.

İşte bu sırada dışarıda konuşmalar oldu, bir de baktım ki Lâle Hanım'la eşi Hüseyin Bey emniyet komiserliğine gel-

mişler. Lâle Hanım hemen benim yanıma geldi. Koluma yapıştı.

— Yürü bakalım ahlâksız, dedi.

Beni çekiyordu. Komiser:

— Hanım, burası mahalle kahvesi değil, emniyet komiserliği, dedi. Buraya sığınmış olan bir çocuğun derdini dinlemeden size teslim edemem.

Lâle Hanım:

— Hırsız bu, dedi. Hırsız bu yumurcak.

Komiser:

— Hırsız kendi ayağı ile emniyet komiserliğine gelmez, dedi. Nenizi çalmış?

Lâle Hanım hazırlıksız bulunduğu için:

— Şey, dedi. Şey işte. Para.

— Kaç para?

— Eline ne geçtiyse çalmış.

— Bugün mü?

— Bunun eli uzun, durmadan bir şeyler çalar.

Hüseyin Bey:

— Lâle, dedi. Burası emniyet komiserliği. Bir şeyler uydurmaya kalkma. Zavallıya az mı dayak attınız, ana kız?

Lâle Hanım şaşaladı. Komiser:

— Seni dövüyorlar mı kızım? dedi.

— Evet, dedim. Okul lâfı ettikçe dayak yiyorum.

Lâle Hanım:

— Nankör yumurcak, dedi. Kim dövmüş seni bakayım!

Eteğimi kaldırdım, bacaklarımı, dizlerimden yukarısını gösterdim. oralarda derinleşmiş mor mor, uzun uzun çürükler vardı, bacaklarımda, baldırlarımda da.

Komiser hemen iki satır bir yazı yazdı. Bir emniyet memuru çağırdı.

— Bu kızı belediye hekimine götürünüz, rapor istiyorum, dedi.

Arkamda ne olduğunu bilmiyorum. İki saat sonra emniyet memuru ile birlikte döndük. Komiser yalnızdı. Raporu aldı, beni göstererek:

— Orada beklesin, dedi.

Odada bir kaç memur vardı. Emniyet memurlarının odasında oturdum. Bana çay ikram ettiler. Biraz sonra Komiser beni istetti.

— Bak kızım, dedi. Ortada bir anlaşmazlık var. Seni tekrar istiyorlar. Gidecek misin? İyi düşün, kimsen yok bu şehirde.

— Komiser Bey, dedim. Bu şehirde kimsem yoksa iyi insanlar da mı yok. Ben bu şehre okumak için geldim.

— İyi ama, dedi Komiser. Seni besbedava okuturlar mı?

— Ben kimseye yük olmam Komiser Bey, dedim. Elbette yanlarında barınacağım insanlara yardım edeceğim.

— Peki ama, okumayı neden bu kadar istiyorsun?

— Benim arabacılık yapan babamdan başka kimsem yok. Okuyacağım, hayatımı kazancağım, babama da bakacağım.

— Bu iş kolay mı sanıyorsun kızım?

— Öğretmenim benim akılıl bir becerikli olduğumu anladığı için bu şehre yolladı.

— Belki seni evlâtlık olarak yollamıştır.

— Hayır Komiser Bey, benim öğretmenim çok dürüst bir insandır.

Komiser bir yere telefon etti. Benden söz etti. Raporu da anlattı. Sonra:

— Yıldız, dedi. Seni bir yere gönderceğim. Dürüst insanlardır. Huysuzluk, dik başlılık etme.

Bir emniyet arabası geldi. Bir memur beni çağırdı. Komiser beni teslim etti. Bir büyük binadan içeriye girdik. Memur beni kapısında bir başka memurun nöbet beklediği odaya soktu.

Orada, elleri arkasında, sigara içerek gezinen bir adam vardı. Emniyet memurları gibi giyinmemişti. Boyunbağı beyaz gömleği, sivil elbiseleri vardı. Benimle konuştu. Beni evine yollayacaktı. Okullar açıldığı zaman okula gidecektim. Annesine yardımcı olacaktım.

Bir memur beni araba ile onların oturduğu apartmandaki daireye götürdü. Kapıdan girer girmez Hayriye Hanım, Müdür Beyin annesi beni şöyle bir süzdü:

— Ben bu keçi kadar kızı ne yapayım? dedi. Ben hizmetçi istedim ondan, bakılacak çocuk değil. Hırlı mıdır, hırsız mıdır, nenin nesi bu?

Saniha Hanım:

— Anne, dedi. Bakalım kendisi gelsin, anlaşılır.

Emniyet şube müdürü Cemil Bey'in annesi hakikaten huysuz, aksi, sinirli bir hanımdı. Gelini ile de pek geçinemiyor olmalıydı. Saniha Hanım beni mutfağa götürdü, önüme yiyecekler koydu.

Mutfaktan, onların içeride çekiştiklerini duyuyordum. Kadın eli işe yatkın bir hizmetçi aramış, oğlu bula bula beni bulmuş.

— İstemem vallahi, diyordu. Ben elin yumurcağını adam edeceğim diye uğraşamam. Emek ver, besle, yap, et, biraz geliştiler mi ya kasap çırağına kaçarlar, ya kunduracıya, ben böyle çoklarını gördüm.

Beni odaya çağırdı. Hep kaşları çatık konuşuyordu:

— Nedir senin adın bakayım?

— Yıldız.

— Nasıl yıldız?

— Benim adım Yıldız.

— Kim taktı sana bu adı?

— Babam takmış.

— Sen nerelisin bakayım?

— Koçarlı Köyündenim.

— Koçarlı Köyünden Yıldız ha. Bu şehirli adını ne diye taktılar.

— Adımı ben kendim koymadım Hanımefendi.

— Sus karşılık verme, bir de kürek kadar dilin var.

Sustum. Saniha Hanım beni banyoya götürdü, elimi, yüzümü, ayaklarımı yıkadım. Bir köşeye çekilip oturdum. Bir garipsedim, köyü bir aradım ki gözlerimden ip gibi yaş indi.

Babamın verdiği parayı kendi çocuklarına, kendi üstüne başına harcayarak bana paranın yetişmediğinden söz eden komşumuz kadın bile bana iyi bir insan olarak göründü. Hele sizi, yengemi hatırladıkça tekrar tekrar yüzüme yaşlar inmeye başlıyordu öğretmenim.

Akşam oldu, hava karardı, Saniha Hanım yemek sofrasını hazırlamaya kalktı, banada işaret etti. Okulda sofra kurmasını, masa hazırlamasını, salata yapmasını öğrenmiştim.

Fakat elime ne alsam Hayriye Hanım haykırıyordu:

— Yavaş, tabakları kıracaksın.

— Önüne bak da yürü. Burası senin köyündeki tarla değil.

Cemil Bey daireye geldi. Saniha Hanım karşıladı onu. Odalarına girdiler. Cemil Bey ceketini filân çıkarttı, ellerini yıkadı, yemek odasına girdi. Saniha Hanım da gidip kayınvalidesini çağırdı.

— Anneciğim, yemeğe buyurunuz, dedi.

Kadın hiç de neşeli olmayan bir yüzle geldi. Oturur oturmaz:

— Bu çarıklıyı ne diye yolladın başıma, dedi. Dünyada adam mı kalmadı?

Cemil Bey:

— Anne, dedi. Bu çocuk okuyacak. Yetişebildiği kadar da ev işlerine yardım edecek. Ben hizmetçi diye getirmedim.

Cemil Bey'in annesiyle olan çekişmelerini öğretmenime yazmadım. Mektubu postaya attım. Ama kapılandığım evde hiç de rahat değildim. Hayriye Hanım pek huysuz bir kadındı. Ona okumaktan söz ettiğim zaman:

— Sana bir okuma veririm ki bir daha ağzını açamazsın, dedi. Seni yere yatırıp parmaklarımı ağzına geçirdim mi ağzını kulaklarına kadar ayırırım.

Ben bu söze karşı:

— Ben İstanbul'a okumak için geldim Hanımefendi, dedim. Hizmetçilik için değil. Siz okutmazsanız okutanlar bulunur.

— Ya öyle mi, dedi. Senin alacağın olsun.

Saniha Hanım bu konuşmayı kocasına söylemiş olacak ki, yemekte Cemil Bey:

— Gel, sen de otur sofraya, demişti.

Hayriye Hanım:

— Ne demek, dedi. Artık hizmetçilerle bir sofrada mı yemek yiyeceğim? Biz asil aileyiz Cemil, biz ayaktakımı değiliz.

Cemil Bey:

— Anne, dedi. Ben Yıldız'ı buraya hizmetçi olarak değil, okutmak için getirdim.

Hayriye Hanım:

— İlk kapısından kaçtığı gibi buradan da kaçar, dedi. Bunlar kırk ev kedisidir. Kapı kapı dolaşırlar.

Cemil Bey:

— Sakin ol anne, dedi. Anlaşılıyor ki biz seninle bu konuda fikir birliğine varamıyacağız. Ben elin kızını aldatıp hizmetçi yapamam. Bir ufak dairede üç kişiyiz. Akşamdan akşama geliyorum. Hamdolsun her şeyimiz var. İki kadın bir evin işini yapamıyor musunuz?

Hayriye Hanım:

— Senin sevgili karın saat kaçta kalkıyor haberin var mı? dedi.

Cemil Bey:

— İşi büsbütün çıkmaza sokma anne, dedi. Saniha benden evvel kalkıyor, kahvaltımızı hazırlıyor. Birçok iş onun üstünde. Ama öteden beri sen ısınamadın benim eşime. Maalesef bir arada olamıyacağız artık.

— Ya, öyle mi? Ananı bu yaşında bir başına bırakacaksın ha?

— Bunu sen istiyorsun anne.

— Ben kızımın yanında da otururum. Ağaca çıksam papuçum yerde kalmaz. Yazıklar olsun sana verdiğim emeklere.

İşte bir akşam yemeği ki, herkese zehir olmuştu.

Ertesi gün, yağmurlu bir hava idi. Yeni bir yıla girmiş, bahara kavuşmuştuk.

Hayriye Hanım hazırlandı, giyindi, kapıdan çıkarken:

— Ben gidiyorum, dedi. Ne hâliniz varsa görünüz.

Saniha Hanım:

— Anne, dedi. Ortada bir neden yok. Güler'in yanında rahat edemezsiniz.

— Ederim, etmem, o benim bileceğim iş.

Hayriye Hanım böylece çıkıp gitti. Saniha Hanım telefonla Cemil Bey'e haber verdi. Cemil Bey'in:

— Çocuktan beter oldu Saniha. Ne yapayım, bir denesin bakayım.

Dediğini duydum. O akşam biraz daha erken geldi. Saniha Hanım isteksiz bir hâlde sofra hazırlıyordu, ben de ona yardım ediyordum. Yemekten sonra Hayriye Hanım'ın kızı Güler Hanım'ın kocası Sakıp Bey geldi. Geçimsizliğin nedenini sordu. Cemil Bey:

— İşte bu çocuk, dedi. Okumak için İstanbul'a gelmiş. Annem okutmak taraflısı değil, kendi bildiğine göre terbiye edecekmiş. Ben kanun adamıyım. Haksızlıklara hiç gelemem. Alıp başka bir yere götürecektim. Annem beklemeden savuşup gitmiş. Eh, biraz dul maaşı var. Güler de öz kızıdır. Biraz da sizinle otursun.

Sakıp Bey:

— Cemil Bey, dedi. Ne olsa anadır, kalbini kırma?

Gel gidelim, al getir.

Cemil Bey:

— Ben her şeyi yaparım, ben uysal bir insanım, dedi. Giderim, ama göreceksin ki kasılıp duracak, gelmeyecek.

Cemil Bey, Sakıp Beyle çıkıp gitti. Ben Saniha Hanımla yalnız kaldım. Kadıncağız genç ve hayli güzeldi. Galiba bebek bekliyordu.

Ben ortaya böyle bir tadsızlık çıkarttığım için çok üzgün olduğumu söyledim. Saniha Hanım:

— Hayriye Hanım'ın bu eski âdeti, dedi. Senede bir iki defa böyle geçimsizlik çıkartmayınca içi rahat etmez.

— Keşke gelmeseydim.

— Sen gelmedin kızım, seni Cemil Bey getirdi.

Saniha Hanım beni teselli ediyordu.

Gece yarısına doğru Cemil Bey yalnız olarak döndü. Ben onların yatak odalarının yanındaki oturma odasında yatıyordum. Karı kocanın konuştuklarını duydum. Saniha Hanım üzülüyordu:

— Bunca senelik evi barkı, beraber oturmak istemiyorsa biz çıksaydık.

Cemil Bey:

— Bu daireyi ben tuttum, bütün bu eşyayı ben aldım. Daire kirasını da ben veriyorum. Daha önce, Güler'le beraber oturuyorduk. Annem Sakıp'la da geçinmedi.

— Şimdi ne olacak?

— Bekliyeceğiz.

Güler Hanım zayıf, sinirli bir genç kadındı. Emniyet müdürlüğüne telefon etmiş, kendisi de kalkmış gelmiş. Saniha Hanım'a:

— Beğendin mi yaptığını? dedi.

Saniha Hanım:

— Ne yapmışım? dedi.

— Bu piçi neye soktun eve?

— Cemil Bey getirdi.

— Bunun kirini pasını, kelini, bitini annem mi temizliyecek?

Saniha Hanım:

— Güler, dedi. Nur gibi çocuk, nesi var bunun.

— Ben hıncımı ondan alırım.

Güler Hanım beni odanın köşesine kıstırdığı sırada dairenin kapısı çalındı ve Cemil Bey geldi. Ben de dayak yemekten kurtuldum. İki kardeş ayak üstü bir ağız kavgası yaptılar.

Cemil Bey ağır bastı:

— Güler, dedi. Şimdiye kadar annem Saniha ile geçinemedi. Biraz da seninle otursun. Bu çocuğa gelince ben onu okula vereceğim. Ben elin kızını zabtedip hizmetçilik yaptıramam. İşte bu kadar.

Güler Hanım annesine ait bazı eşyayı alıp gitti. Biz dairede yalnız kaldık. Saniha Hanım'dan çok hoşlanıyordum. Bana ev işleri hakkında bilgiler de vermek istiyordu. Bazı şeyi kolaylıkla yapıyordum. Ev aletlerini kullanmasını biliyordum. Hatta biraz rahatsızlık duyduğu zaman:

— Abla, siz azıcık uzanınız ben yemeği pişiririm, diyordum.

Koçarlı'da, okulda kaldığım kadar nedim öğretmene yardım etmiş, yenge dediğim eşinden birçok yemeğin nasıl pişirileceğini öğrenmiştim.

Akşamları, Saniha Hanım Cemil Bey'e:

— Bu makarna ile semizotunu Yıldız pişirdi, diyordu. Ben biraz rahatsızdım.

Ben sabahları onlardan çok önce kalkıyor, kahvaltıyı hazırlıyor, Cemil Bey'e bir rafadan yumurta haşlıyor, ekmeklerini kızartıyordum.

Ben de onlarla birlikte yemek yiyordum. Yakın çarşıdan ihtiyaçları alıp getirmek de benim işim olmuştu. Gündüzleri beraber iş görürken Saniha Hanım benimle konuşuyor, köyden, köydeki hayattan söz ediyorduk.

— Beş yaşımda olmalıydım, diyordum. Babam ne kadar para verse, bana bakan komşumuz, kendisine, çocuklarına harcardı. Köyde para kıttır. Bir aralık babam beni arabaya aldı. Onunla beraber yolculuk yapıyordum. İstasyonda, ya da şehir meydanında beklerdik. Şehirde otomobiller de vardı. Ama arabaya binen de bulunuyordu. Arabada ben uyur kalırdım. Bir de bakardım ki yanımda yabancılar var. Kalkar otururdum. Yolcular benim kim olduğumu hep sorarlardı.

Saniha Hanım:

— Yorucu bir hayat değil mi? diyordu.

— Eh, diyordum. Yanımda babam vardı. Kaç gece istasyonda, atların başlarına yem torbalarına takıp, sırtlarına çullarını serer, biz de arabada uyurduk. Bazen gece yarısı tirenine rastlardık. Yolcular gelirdi arabamıza. Babamı tanırlardı çoğu. Ona: "Arif Ağa, derlerdi. Sen de bu arabayı, atları sat, bir otomobil al". Babam içini çeker: "Bu iş benim ömrümce sürecek, derdi. otomobil almak kolay mı? Sonra iki hayvanım da insan gibidir, beni severler. Onları doyurmadan ben yemek yemem".

Sonra işte yollarda uykusuz kaldığım, çok hırpalandığım için, altı yaşımda, beni Nedim öğretmen okula almıştı. Şimdi o günleri hatırlıyorum da içimde bir kıpırdama, bir yürek kabarması duyuyorum. Çok iyi insandı öğretmenim, çok iyi insandı eşi Hasibe yengem.

Saniha Hanım da iyi bir hanımdı. Cemil Bey sertti ama insanı söyletir, dinler haklı ise hakkını verirdi.

Ağustos ayının içindeydik. Ben Koçarlı'ya, Nedim öğretmene bir mektup yazdım. Nüfus kâğıdımın ve diplomamın kaybolduğunu, bana onları tekrar yollamasını rica ettim.

Nedim Öğretmen pek kızmış olmalı ki bir akşam Hüseyin Bey diplomamı ve nüfus kâğıdımı getirmiş, müdüriyette Cemil Bey'i görerek ona bırakmış.

Demek annesi benim nüfus kâğıdımla diplomamı saklamış. Nedim Bey'de onlara ağır bir mektup yazmış olmalı ki, ortaya çıkarmışlar, Hüseyin Bey de getirmiş.

Ben yeniden bir mektup yazdım ve yolladım. Teşekkür ettim.

Cemil Bey sözü geçen bir insan. Apartmana pek de uzak olmayan Ortaokula uğrayıp müdürle konuşmuş, müdür beni alacakmış.

Buna çok sevindim. Ama bu sırada Saniha Hanım da hayli ağırlaşmıştı. Eylülün ilk günlerinde bir gece yarısı kalktılar. Ablam ağlıyor, kıvranıyor, bana da:

— Dua et Yıldız, diyordu. İnşallah kurtulurum.

Kadıncağızın kimsesi yoktu. Cemil Bey onun koluna girerek caddeye çıkarttı, bir taksiye atlayıp gittiler. Ben sabaha kadar uyumadım. Ağladım, dua ettim. Ağrılar, kıvranmalar ertesi gün, akşama kadar sürmüş. Cemil Bey hep hastanede kalıp beklemiş. Nihayet, ikinci gece çocuk dünyaya gelmiş.

Hemen hemen iki gece uykusuz kalmış olan Cemil Bey evden bazı eşya almaya gelmiş, acele ile bana da:

— Yıldız, evvelki akşamdan beri bir şey yemedim, dedi.

Ona hemen yiyecek hazırladım. Dairesine telefon etti. Sonra beni de alarak doğum yapılan hastaneye götürdü. Saniha Hanım hâlsiz, yorgun yatıyordu. Ama yüzü gülüyordu. Onu öptüm, anneliğini kutladım. Cemil Bey daha fazla bekliyemezdi, çok önemli işleri vardı, çıktı, gitti.

Ben hastanede Saniha ablayla yalnız kaldım. Kadıncağızın gözü hep kapıdaydı. Çocuğunu getirmelerini bekliyordu.

Bu çocuk minimini bir oğlandı. Bazı mağazalarda ondan daha büyük bebekler satıldığını görmüştüm.

Hastanede üç gün, üç gece daha kaldık. Doğumdan beş gün sonra Saniha Hanım'ı taburcu ettiler. Cemil Bey çocuğu kucağına aldı, bende bavulu yüklendim. Bir otomobille eve geldik. Hem araba, hem beşik olan Can'ın yatağı hazırlandı. Annesinin epeyce sütü vardı. Sağlığı iyi idi, ama daha birkaç gün yatması gerekiyordu.

Ben çocuğun bezlerini yıkıyor. yemeği hazırlıyor, Cemil Bey'e ayrı, Saniha Hanım'a ayrı yemek veriyordum. İki gündaha yemeklerini tepsi ile yatağının yanına götürdüm. Doğumu haber aldıkları hâlde ne Cemil Bey'in annesi geldi, ne de kardeşi. Yalnız Sakıp Bey müdüriyete kadar giderek Cemil Bey'i tebrik etmiş.

Fakat apartmandaki komşuların çoğu geldi. Ben şerbet kaynatıp hazırlamıştım. Gelenlere ikram ediyordum. Komşular:

— Bu küçük hanım dakim? diyorlardı. Bir vakitten beri görüyoruz.

Saniha Hanım:

— İstanbul'a okumak için geldi, dedi. Ortaokula gidecek. Şu sırada bize çok yardımı dokundu. Bütün evin işini gördüğü gibi bana da bakıyor.

Komşular:

— Becerikli, hem de güzel kız maşallah, dediler.

Ben Nedim Bey'in annesinden çok sıkıntı çekmiş, aç kalmış, dayak yemiş, hırpalanmıştım. Ama Cemil Bey'in evine gelip de Saniha Hanımla yalnız kaldıktan sonra epeyce toplanmıştım.

Komşulardan biri:

— Okula gidecek diyorsunuz, dedi. Hem çocuk, hem ev işi üstünüze kalacak.

Saniha Hanım:

— Okul yarım gün, diyordu. Düşe kalka görürüm işlerimizi. Yıldız da okuldan gelince bana yardım eder.

— Okul masrafına katlanmak da kolay değil.

— Ne masrafı olacak, bir forma yapılacak, bir de kitap, çanta gibi şeyler. Şu on gün içinde bir adam tutsaydık bize kaça malolurdu?

— Doğru, dedi komşu. Hem sevaptır, madem ki istiyor, okusun.

Saniha Hanım:

— O hangi evde olsa kendisine yapılan masrafı becerikliliği, aklı ve çalışkanlığı ile kat kat öder.

— Şehir hayatı bu çocuğu bozmasın?

— Yıldız bizden evvel bir başkasındaydı. Öğretmenin annesinde. Nedense bu yaşlı kadınlar köy kızlarına düşman oluyorlar. Cemil Bey'in annesi de böyle yaptı. İstemem diye tutturdu.

— Çok iyi olmuş Saniha Hanım. Hiçbir iş görmese size can yoldaşı olması yetişir. Benim kızımda bu yıl orta bire gidecek. Artık sabahları beraber çıkarlar.

Ağzı ile söylememişti ama, bu komşu hanım beni tam bir evlâtlık hizmetçi olarak görüyordu. Bunu anladığımı se-

zen Saniha Hanım yemekte bana:

— Sen aldırma Yıldız, dedi. İnsanlar birisini çekemezlerse onun için akıllarına ne gelirse söylerler. Kendi kızları şımarığın biri. Yemekten kalkar, ağzını, ellerini annesi siler. Ders çalışması için tepemizde bağırıp dururlardı. Bakalım ortaokulda ne yapacak?

Cemil Bey:

— Çok gariptir, dedi. Gelip geçmiş binlerce bilgin, fikir adamı, kumandan vardır. Bunlar bazen bir kasaba, bazen bir köy çocuğudur. Biz bu şehirde doğmamış olanlara taşralı der çıkarız işin içinden. Akıllılık, müzik, duyarlık hep bizim sanırız. Sonra kendimize bir de soyluluk uydurmuşuzdur. Aslımızı ararsak dedemizin mutlaka köyün birinden kalkıp gelmiş bir taşralı olduğu ortaya çıkar. Köylüyü köylü yapan bağlı olduğu topraktır, okulsuzluk, yolsuzluktur. Onu o çevreden çıkart, bak ne yetenekli insanlar yetişecektir.

Ortaokul, ilkokula hiç benzemiyor. İlkokulda birinci sınıfa giren bir çocuk, beşinci sınıfa kadar aynı öğretmenden okur, öğretmen de öğrenci de biribirlerini iyi tanırlar.

Ortaokulda her dersin öğretmeni başka. Ben bu ortaokula yazıldığım zaman epeyce şaşırdım. Hemen hemen üç gün ders hazırlığı ile geçti. Kimi daha kitap almamış, bazı öğretmenler daha okula gelmemişler. Kimin hangi sınıfta okuyacağı bile belli değil.

Epeyce uğraştıktan sonra sınıfımızı ve öğretmenleri bulduk. Sonra sıra birbirimizi tanımaya geldi. Benim saçlarımtaranmış, sımsıkı örülmüş, başıma da bir beyaz kurdele takılmıştı. Cemil Bey bana hazır bir okul forması almıştı ama bana çok iyi uymuştu. Ayakkabılarım yeni, çantam yepyeniydi. Pergel takımından dolma kaleme kadar her şeyim vardı.

Öğretmen bir bir herkesi kaldırıp adlarını soruyor, defterine işaret ediyor, hangi okuldan geldiklerini de soruyordu. Kızların ve oğlanların içinde geçen ders yılında okula gelip de başaramamışlar vardı. Yeni yazılanlarla bunlar pek iyi geçinemiyorlardı.

Sıra bana geldi. Türkçe öğretmeni adımı sordu. Söyledim.

— Demek Yıldız adı köylere kadar ulaştı, öyle mi? dedi. Baban neci senin?

— Arabacı, dedim.

Çocuklar gülüştüler. Öğretmen:

— İstanbul'da mı? dedi.

— Hayır, dedim. Koçarlı'da.

— Koçarlı neresi? Bana adı yabancı gelmiyor.

— Siz belki Aydın iline bağlı bir bucak merkezi olan Koçarlı'yı hatırladınız.

Öğretmen:

— Tamam, dedi. Orada bir arkadaş öğretmenlik yapıyordu. Peki senin Koçarlı bir başka yerde mi?

— Bizim köyümüz Yozgat ilindedir öğretmenim.

— Buraya neden geldiniz?

— Ben Koçarlı'da ilkokulu bitirdim. Buraya ortaokul için geldim.

— Kimin yanındasın, akraban filân mı?

— Hayır efendim. Emniyet Şube Müdürü Cemil Bey'in evindeyim. Velim kendisidir.

— Peki otur kızım.

Benim verdiğim her cevaba da çocuklar gülüyorlardı. Öğretmen kaşlarını çatarak:

— Bana bakınız, dedi. Yıl sonunda ben de sizin halinize

güleceğim. Arkadaşınız buraya okumak için gelmiş.

Oğlanlardan biri:

— Öğretmenim, dedi. Şimdi zengin çocukları, soylu çocuklar okumuyor. Babalarının parasına güveniyorlar. Ayaktakımının çocukları okuyor. Onların para kazanmaya, yükselmeye hırsları var. Ama ne kadar okusalar yine o köylü kafası değişmez.

Ben sesimi çıkartmadım. Bir iki gün sonra öğretmen beni kaldırdı.

— Bilgi yoklaması yapıyorum, dedi. İnsan yalnız okuduğu ile kalmamalı. Çevresini incelemeli, gördüklerinin nedenlerni araştırmalı. Sen tarih okudun mu Yıldız?

— Babam hep yola gittiği için ben okulda kalıyordum Öğretmenim, dedim. Nedim Öğretmenin bir çok kitabı vardı. Alır okurdum. Bazen o bana anlatır "Orta okulda sıkıntı çekmezsin Yıldız" derdi.

— Tarihi ne diye okuyordun?

— Milletçe kim olduğumuzu, nereden geldiğimizi öğrenmek istiyordum. Sonra matematiğe de çalışırdım.

— Çok iyi kızım.

Bundan sonra öğretmen bana bazı savaşların hangi hükümdarların zamanında yapıldıklarını, padişahların sırasını sordu. Hepsine cevap verdim. Bir kız:

— Papağan gibi ezberlemiş Öğretmenim, dedi.

Öğretmen:

— Peki, dedi. Sen bana İstanbul'un fethini anlat.

— Hazırlıklı değilim öğretmenim.

— Dur bakalım, papağana soralım. Sen anlatabilir misin Yıldız?

Fetih sebeplerini, Fatih'in gemileri karadan yürütmesini ve Ulubatlı Hasan'ı anlattım.

Oğlanlardan biri:

— Yıldız'a bir problem sorsanıza bakalım, dedi.

— Biz dersimize bakalım, dedi Öğretmen. Her şeyin sırası var.

Doğrusu ben ortaokulun derslerinde fazla bir sıkıntı çekmedim. Çocuklar dersten çıktılar mı, bir arı kovanı boşalmış gibi bağırıp çağırıp, itişiyor, kavga ediyor, alt alta, üst üste boğuşuyorlardı.

Matematik öğretmeni de benim bildiğimi, iyi öğrenmiş olduğumu sezmişti. Bana en çok sataşanı tahtaya kaldırıyor, ona bir problem çözdürüyor, sonra beni çağırarak arkadaşımın nerede hata yapmış olduğunu bana soruyordu. Bunlar kolay sorulardı, ama yine de haşarı arkadaşlarım eğlenceden başka bir şey düşünmüyor, alacakları notları umursamıyorlardı.

Çocuklar iki ay içinde bana sataşmaktan usandılar, ben de sabrettim, hiçbirine karşılık göstermedim. Ama oyunlarına katılmıyordum. Üçer, beşer bir araya gelip bir film anlatmalarını dinlemiyordum.

Eve öğleden hemen sonra dönüyordum. İlk işim ev işlerine bakmak oluyordu. Dışarıdan alacağımı alıyor, bana düşen işleri yapıyor, çocuk bezlerini yıkıyordum. Çocuk akşama doğru uyuyunca ben çalışmak için zaman buluyordum. Derslerimi hazırlıyor, arkasından akşam yemeği hazırlığına başlıyordum.

Cemil Bey bana yakası kürklü bir palto almıştı. Botlarım da vardı. Kar kış bana vız geliyordu. Sabahleyin sıkıca karnımı doyurduğum için acıkmıyordum. Cemil Bey bana harçlık olarak her sabah para veriyordu ama ben harcamıyordum.

Apartmandaki kız benim sınıfımdaydı. Bu kız, Sevim, hiç de çalışkan değildi. Hemen her derste öğretmenlerden biri onu azarlıyordu. Bazen bir iki parmağı ojeli olarak geliyor-

du okula. Öğretmenler buna kızıyorlardı. Tırnakları boyalı olan kızlar parmaklarını saklamaya çalışıyorlardı. Sert ve inatçı bazı öğretmenler ağır söz söylüyor:

— Tırnaklarını boyayacağına, dişlerini fırçala, diyorlardı.

Bazısı bir gün evvelki karışmış saçıyla gider, yine öyle gelirdi. Ama bir başka kıyafette görünmeyi, her gün elbise değişmeyi unutmuyorlardı. Bazen birinin parmağında bir yüzük görünüyor, bazen biri bileğine bir bilezik takıyordu.

Bir gün, sınıfta teneffüs yapıyorduk. Kızlar biribirlerine bileziklerini gösteriyorlardı. Birisi bana sordu:

— Yıldız, senin bileziğin yok mu?

— Vardı ama kırıldı, dedim.

— Nasıl kırıldı, anlatsana?

Çocuklar dinliyorlardı. Ben anlattım:

— Benim babam arabacı. Öyle bilezik alacak parası yok. Aldığını, bulduğunu bana bakanlara verir, bir de atlara yedirirdi. Bir gün kasabadan halka almış. Halkayı biliyorsunuz elbette. Küçük simit. Bana verdi halkayı, yemeğe kıyamadım, elimi içinden geçirdim, bilezik gibi bileğime takdım. Bir yere çarpmamak için çok dikkat ediyordum. Ama gece yatarken üstüne dönmüşüm. Sabahleyin çok ağladım. Bana bakan kadın "Eee, zırlama gayri", dedi. "Baban bir daha alıverir". Sonra benim halkamın parçalarını bir eliyle süpürüp öteki elinin içine doldurdu, sonra da ağzına attı. İşte benim bileziğim buydu çocuklar.

Benimle her zaman alay eden çocuklar durumsamışlardı. Bir oğlan:

— Aldırma be, dedi. Sen bileziği kendi paranla alırsın.

Benim bilezik takmaya, çeşit çeşit elbise giymeye hiç hevesim yoktu. Arkadaşlarım hayli hislenmişlerdi. Hemen her derste öğretmenler bana bir iki soru sorar, ya da derse kaldırırlardı. Ama bana herkese verdikleri dersten başka bir-

şey öğrettikleri yoktu. Zaten bunu yapamazlardı. Sınıf çok kalabalık ve çoğu zaman gürültülüydü.

İlk karneler dağıtıldığı zaman ortalık epeyce karıştı. Haşarılar, gürültücüler, tembeller ileri geri konuşuyorlardı. Benim kırık hiçbir notum yoktu. Bunu gören çocuklardan bazısı:

— Elbette, diyorlardı, sana acıyorlar.

Bir kısmı da:

— Saçmalamayın, diyorlardı, çalışıyor işte kız. Ne zaman derse kaldırsalar hepiniz "Hazır değilim hocam" diyorsunuz.

Cemil Bey karnemi imzalarken:

— Ahlâk notundan başka on notun yok kızım, dedi.

— Vermiyorlar efendim, dedim. On numura öğretmenlerinmiş. En fazla not dokuzmuş.

Apartmandaki kızın iki tane kırığı, iki tane de ortası vardı. Babası kapıya gelerek benim karneme bakmış ve şaşmıştı.

— Hem iş gör, hem çalış, diyordu. Ne zorlayan var, ne yardım eden. Biz bu kadar emek veriyoruz, yine hiç yine hiç.

— Daha sonra düzeltir notlarını inşallah, dedim.

— İnşallahla maşallahla bu iş yürümez kızım, dedi.

Okulda, bizim sınıfta notları benimki kadar iyi olan bir iki öğrenci vardı, ama bunlar geçen ders yılından kalma tembellermiş.

Karnelerimizi imzalatıp yerine teslim ettik. Bir gün Türkçe öğretmeni bana sordu:

— Yıldız, sana bu adı kim koydu?

— Babam koymuş efendim, dedim.

— Köylerde pek fazal şehirli adı kullanmazlar. Baban şe-

hirlilerle çok düşüp kalkıyor olmalı.

— Bunu benim köydeki öğretmenim de sordu babama. Babam da: Bir yolcuyu bırakmış, boş dönüyordum, dedi. Ovalık bir yerdeydim. Sabaha karşı olacak ki karşımdan doğru bir yıldız parladı. Atların gemini çektim, durdurdum hayvanları. Bir zaman bu yıldızı seyrettim. Sonra dizginleri boşalttım, atlar bildikleri gibi yürümeye başladılar. Bu Yıldız bana doğacak çocuk için ad koyma yolunu gösterdi. Oğlanda olsa kız da olsa Yıldız adını koyacaktım, demişti.

Öğretmen:

— Bu hangi yıldız? dedi.

— Çulpan yıldızı efendim, dedim.

— Ben bu adı duymadım Yıldız?

— Efendim bu Türkçe bir ad. Arapçası Zühre. Garplılar da buna Venüs diyorlar.

— Çok iyi, peki bu bilgiyi nereden aldın?

— Nedim öğretmene sormuştum, o söylemişti.

— Bunun başka bir hikâyesi var mı?

— Var öğretmenim. Çulpan'ın bir adı da Kervankıran-'dır.

— Kervan ne oluyor?

— Efendim, daha evvelki çağlarda uzak uzak yerlere gitmek için toplanırlar, atlar, develerle yola çıkarlarmış. Uçsuz bucaksız ovalarda yön bulmak güç. Yıldızlara bakarak yön bulmaya çalışırlarmış. İşte böyle bir yolda bu Çulpan ortaya çıkmış, ona bakarak yola koyulmuşlar, ama git git çöller bitmez. Ne insanlarda derman kalmış, ne hayvanlarda. Çökmüşler, oldukları yerde kalmışlar. Neden sonra onları aramaya çıkanlar hepsini ölü olarak bulmuşlar. Bu yüzden Çulpan'a Kervankıran adı verilmiş.

— Acıklı bir hikâye bu. Türküsü de var, değil mi?

— Evet öğretmenim. Koçarlı'da da saz çalar, söylerler.

— Koçarlı'da senden başka Yıldız adında çocuk var mı?

— Okul öğretmenlerinden birinin kızı da Yıldız adındaydı. Ben köyden ayrıldığım zaman yeni yürümeye başlıyordu. Ona Küçük, bana Büyük Yıldız derlerdi.

— Köylüler senin adını yadırgamadılar mı?

— Hayır Efendim. Burada ne kadar isim duydumsa hemen hepsi köyde de vardı. Sevim, Can, Yaprak gibi birçok adlar. Ama böyle büyük şehirliler yeni yeni adların ancak kendileri tarafından kullanılmasını istiyorlar.

— Doğru söyledin kızım.

Bir gün de öğretmen bana Koçarlı'nın kaç hane olduğunu sordu.

— Yetmiş beş hane, dedim. Ama çok çocuk vardı. Yakın köylerden de gelirlerdi.

Çocuklar yetmiş beş hane sözüne gülüyorlardı. Birisi:

— Bizde sizin köy, iki apartmana sığar, dedi.

Öğretmen:

— Onlar köylerinde bizden daha rahattırlar, dedi. Hiç olmazsa onlara sataşan, aşağılamaya çalışan yoktur işte size köylerden gelmiş bir arkadaş. Görüyorsunuz ki sizden bir ayrıcalıkları varsa daha saf ve temiz yürekli olması.

Bir kız:

— Öğretmenim, dedi. Biz Yıldız'ı çok seviyoruz.

Yavaş yavaş ilkbahara çıkıyorduk. Ben biraz büyümüş, toplamıştım. Altıncı ayın sonunda Hayriye Hanım hiç beklenmedik bir sırada çıkıp geldi. Tabiî nazik bir insan olan Saniha Hanım kayınvalidesini iyi karşıladı. Artık kucak çocuğu olmuş olan Can'ı pek sevmişti. Saniha Hanım'a da çatıyordu:

— Ben kocanın anasıyım, senin de anan sayılırım. Bir defa aramak yok mu?

Saniha Hanım:

— Belki kusur etmişimdir, dedi. Ama bir şeye ihtiyacınız olup olmadığını Cemil Bey kaç defa sordu. Odanız öylece duruyor.

Hayriye Hanım:

— Elbette duracak, dedi. Oğlumun evi burası. Ben ona bunca yıl emek verdim.

— Haklısınız efendim.

Hayriye Hanım bana da çattı:

— Okula gidiyorsun değil mi? Muradına er bakalım. Köylü kafan nereye kadar götürecek seni?

Hayriye Hanım tekrar gelmişti oğlunun evine. Birkaç gün sessiz ve hareketsiz kaldı. Bana öyle geliyor ki kızının evinde istediği kadar yiyip içmemiş ve rahat edememişti.

Ben sabahleyin erkenden kalkıyor, kahvaltıyı hazırlıyor, akşamdan kalan kapları yıkayıp kaldırıyordum. Cemil Bey de erken kalkıyor, çoğu zaman:

— Çocuk gece huysuzluk etti, ablan uyumadı, diyordu.

Cemil Bey'in arkasından ben de hazırlanıp okula gidiyordum. Hayriye Hanım bir iki sabrettikten sonra bir sabah elini yüzünü yıkamadan oğlunun karşısına dikildi:

— Ben bu evde neyim, söylesene bakayım. Bir defa ana hatırı sormak yok mu? Erkenden savuşup gidiyorsun?

Cemil Bey, sakin sakin:

— Anne, dedi. Benim sorumluluğum var. Bir görevim var. Sabahleyin seni uyandırıp işime gitmek için izin istiyemem. Akşamları görüşüyoruz, hatırını soruyorum. Bir isteğin varsa onu eve döndüğüm zaman söyle.

— Senin işin gücün var. Ya bu yumurcağa ne oluyor da erkenden savuşuyor?

— Anne, okul sekiz buçukta derse başlıyor. Evden sekizde çıkması gerekli.

— Okul, okul, iyi bahane. Okuyup da ne olacak bu hödük?

— Anne, Yıldız hödük değildir. Bu çocuğa tırnağını takma. Burada rahat edemez, okumasına engel olursan ben onu okulda yatılı da yazdırırım, pansiyona da veririm.

— Anana karşı ha?

— Anne, rica ederim mantıklı ol. Kız elinden geldiği kadar iş görüyor. Bulaşık, çocuk bezleri, ortalık temizliği, çamaşır, ütü, daha ne yapsın?

— Elbette yapacak, burası arabacı Arif'in evi değil. Burası İstanbul, burada adam olamayan başka bir yerde olamaz.

— Anne, Yıldız bizim kadar adamdır, hem okulda, hem de evde övünülecek kadar çalışkandır, başarılıdır, onun için kendini üzme.

O sabah Cemil Bey önce beni evden çıkardı, sonra kendisi çıkmış olmalı. Annesinin beni okula yollamıyacağı anlaşılıyordu.

Ben İstanbul'a okumak için gelmiştim. Hâlbuki kadın bana hiç rahat vermiyordu. İşlerimi bitirip ders çalışmaya otursam tepeme dikiliyor, hiç yoktan işler buluyor, bana güçlükler çıkartıyordu.

Her hâlde Saniha Hanım Cemil Bey'e bu durumu da anlatmış olmalı ki bir akşam yemekte bana:

— Sen bu şehre okumak için geldin Yıldız, dedi. Elbette bazı engellerle karşılaşacaksın. Fakat ne olursa olsun, ben sağ olduğum kadar seni okutmaya çalışacağım.

Hayriye Hanım:

— Çalış bakalım, dedi. Besle kargayı, oysun gözünü. Biraz daha et can tutunca kasap çırağına kaçmazsa ben de bir şey bilmiyorum.

Cemil Bey'in canı sıkıldı:

— Anne, bu kızdan ne istiyorsun? Dedi. İsterse boyacıya kaçsın. Sana ne, evlâdın mı, akraban mı?

— Hizmetçim, dedi Hayriye Hanım.

Cemil Bey:

— Anne, dedi. Yıldız bizim hizmetçimiz olmadığı gibi senin de hizmetçin değil. Evde bir şeyler yapıyorsa emeklerimizi karşılamak için. Ona iş buyuran yok.

— Cehennem olsun gitsin, ben istemiyorum.

— Gitmiyecek anne. Saniha'ya yardım ediyor. Bize hiçbir yükü yok. Hem de can yoldaşı oluyor. Ben elli yaşıma geldim. Olacağım kadar oldum. Artık rahat etmek isterim. Sen de yetmiş yaşında bir kadınsın. Biraz sağına soluna bakın.

— İş göreyim, öyle mi?

— Gücün yettiği kadar sen de iş gör.

— Sakıp el adamıdır, ama bir gün bile senin gibi bana dangır dangır lâkırdı söylemedi. Sözde evlât olacaksın.

— Nerede rahat edersen orada otur anne, ama kimseyi de rahatsız etme.

— Cemil, karşında anan var senin.

— Ben bundan kuşkuluyum anne. Bir ana oğluna hayatını, yediği yemeği zehir etmez. Senin değil bana, torununa bile sevgin yok.

— İyi ya, ben çekilir, giderim. Ama sende bu arabacının okuduğu okula git de bir soruştur bakalım, neler beceriyor.

— Sık sık uğruyorum anne. Yıldız okulda örnek olarak gösterilen bir öğrenci. Bütün öğretmenler onun çalışkanlığından memnun.

Hayriye Hanım yemeği yarım bırakıp odasına çekilmişti. Benim için artık bu ev barınılır gibi değildi. Ne yapacağımı acı acı düşünüyordum. Bana ayrılan küçük bir oda vardı. Orada yatıp kalkıyor, orada çalışıyordum.

Hayriye Hanım beni rahatsız etmek için oraya da uzanıyor, ben okuldayken kitaplarımı, çantamı karıştırıyordu. Bir akşam Cemil Bey oraya geldi. Odaya bir baktı, sonra:

— Burada ne kokuyor? dedi.

— Soğan var, sarımsak var efendim, dedim.

— Bu evde böyle şeyleri koyacak yer yok mu?

Ben ses çıkartmadım. Cemil Bey soğan çuvalını sürükleyerek erzak konulan küçük odaya götürdü. Gelip sarmısak demetini de aldı.

Cemil Bey soğan çuvalını sürükleyerek odamdan çıkarttı.

Nisan ayına girmiştik. Ders yılının bitmesine pek az bir zaman kalmış demekti. Her hâlde Cemil Bey bunun için sabrediyordu. Hayriye Hanıma gelince, o dünyada en büyük fenalıkları, haksızlıkları görmüş gibi mutsuz ve rahatsızdı. Gündüzleri aparmandaki komşulara çıkıyor, kapı kapı dolaşıyor, gelini kadar beni de çekiştiriyordu.

El ayak çekilir, herkes odasına girer, ben mutfakta kapları yıkamaya çalışırken Hayriye Hanım mutfak kapısına gelip bağırırdı:

— Burası babanın köyü değil. Boşuna elektrik yakma. Senin takırdından uykum kaçıyor.

Şehir havası yavaş yavaş benim kafamı bozuyordu. Her nedense köylülüğüm yüzüme vuruluyor. Hayriye Hanım yaptığım işlerde bile kusur arıyor, tabakları, çatalı, kaşığı kokluyor, bardakları ışığa tutup muayene ediyor:

— Temizlik için önce adam olmak lâzım, diyordu.

Cemil Bey:

— Anne, diyordu, iyi yıkanmamış tabaklar, yağ kokan çatallar, temizlenmemiş bardaklar hep seni mi buluyor? Yıldız geldi geleli bir kap kacaktan şikâyet etmedik, pekâlâ yıkıyor. Ama sana kusur bulmak lâzım.

— Görmek için göz lâzımdır Cemil. Ev kadını olmak lâzımdır.

Saniha Hanım çok uysal, sessiz bir hanımdı. Beni kıyıda, köşede teselli ediyordu. Ama Hayriye Hanım bana bir defa kin bağlamıştı. İstemiyordu beni. Bir gün telefon ederek kızını çağırmıştı. Ne söylediyse, ben okuldan gelince Güler Hanım benim üstüme yürüdü, saçlarımdan yakalayıp yüzüme iki tokat attı:

— Sen bu evden yıkılıp gidecek misin, yoksa seni geberteyim mi? diye bağırdı.

Burnumdan kan gelmişti. Yakam, formam lekelenmişti. Üstelik yüzümün bir tarafı morarmış ve şişmişti.

Cemil Bey yemekte bana bakınca:

— Ne oldu Yıldız, dedi. Düştün mü?

Sesimi çıkartmadım. Saniha Hanım dayanamadı:

— Bugün Güler Hanım geldi, dedi. Hem evden kovdu, hem de yüzüne vurdu. Kızın burnundan kan boşandı.

Cemil Bey annesine döndü:

— Beğeniyor musun yaptığını? dedi.

Hayriye Hanım:

— Elleri var olsun, dedi.

— Yaa, öyle mi anne!

Cemil Bey gidip telefonu açtı. Karşısına Sakıp Bey çıkmış olmalı ki:

— Bana bak, dedi. Karına söyle. Bir daha benim evime ayak atarsa kırarım ayaklarını. Bundan sonra benden bir yardım de beklemesin.

Cemil Bey kardeşinin evinin kirasını veriyordu. Sakıp Bey bir devlet memuruydu. Maaşı hem geçime, hem apartman dairesi kirasına yetişmiyordu. Evlendi evleneli Cemil Bey onlara yardımdan geri kalmamıştı.

Ertesi gün ben yüzüme ne olduğunu soran çocuklara kapıya çarptığımı söyledim. Güler Hanım'ın bir elinin beş parmağının yüzümde izi kalmıştı.

Okuldan döndüğüm zaman Hayriye Hanım'ı göremedim. Saniha Hanım:

— Bana bir şey söylemeden çıkıp gitti, dedi.

Yüzüm epeyce ağrıdığı için alkolle pansuman yaptık. Dişlerim bile sarsılmış ağrımıştı.

O akşam yemek sırasındayken telefon çaldı. Cemil Bey gidip açtı. Karşısına annesi çıkmış olmalı ki ona:

— Gelmezsen gelme! dedi.

Arkadaşlarıma alışmıştım. Öğretmenlerimin hepsi beni seviyordu. Evin ihtiyaçlarını almaya gittiğim zaman esnaf beni güler yüzle karşılar: "Buyurun Küçükhanım" derlerdi. Saniha Hanım bana sık sık "Kardeşim" diyordu. Topaç gibi bir oğlan olan küçük Can, ne zaman beni görse, kucağıma almam için kollarını açardı. Cemil Bey benim için bir baba demekti.

İşte, bu sırada Koçarlı'daki öğretmenime yazdığım mektuba, benim canımı epeyce sıkan ve beni ağlatan bir cevap aldım. Okuldaki öğretmenlerden biri yazmıştı.

Öğretmenim bir başka köye atanmış. Bu arada babamın atlarından biri ölmüş, ötekini de satmış. Araba evimizin önünde kalmış. Babam Arif Efendi'yi öğretmenim Nedim Bey köyden ayrılmadan evvel, okula hademe olarak almış. Babam okulun korunmasına ve temizliğine bakıyormuş, sağlığı iyi imiş.

Zavallı babam, nihayet atlarından ve işinden ayrılmıştı. Hiç bilmediği bir işe, hademeliğe atanmıştı. Köylümüz babamı çok severdi. Her hâlde okulda daha rahat yaşıyabilirdi.

Yaz boyunca, okulda, yalnız sılaya gitmeyen öğretmen aileleri kalırdı. Onlar da kendi işlerini kendileri görürlerdi. Ama bu arada babama da iş buyurdukları olacaktı tabiî. Sonra okulun bir bahçesi vardı. Oraya çiçekler dikilir, bir çardağın altında öğretmenler otururdu.

Ne gariptir ki ömründe okula gitmemiş, askerliğinde de okuyup yazma öğrenmemiş olan babam yaşlılığında okulda hademelik yapıyordu.

Cemil Bey beni teselli ediyordu:

— Babanın son zamanlarında yardımın olur. Köyde bağı, bahçesi, hayvanı olmadığına göre, İstanbul'a çağırırsın. Beraber otursunuz. On sekiz yaşında Liseden çıkacaksın. İyi bir meslek tutman lazım.

Liseden çıkmama daha altı yıl gerekliydi. Daha sonra da bir meslek tutmam için okumam lâzımdı. Cemil Bey ilk defa bana:

— Sen ne olmak istiyordun Yıldız? diye sordu.

— Doktor olmak isterdim efendim, dedim.

— Ayrıca da bir altı yıl daha okuman lâzım gelecektir.

Hiç sesimi çıkartmadım. İnsanların her istediği olmuyor ki.

Okulda karnelerimize notlar işlenmişti. Hemen hemen orta bir notum bile yok. Bir daha yıla orta ikiye geçeceğim. Ama arkadaşlarımın arasında çırpınanlar, ağlayanlar var. Bunlar okul koridorlarında, bahçelerde çığlık çığlığa gülen kızlar ve oğlanlar. Hepsi de "Daha vakit var, çalışırım, notlarımı düzeltirim" derlerdi. Günler bir bir eksildi. İşte hemen hemen ders yılı sonu geldi. Mayıs ortasında her şey belli olacak.

Öğretmen derse kaldırmak istediği zaman: "Bugün hazır değilim öğretmenim" diyen tembeller şimdi: "Öğretmenim, ne olur, bir daha beni kaldırınız" diye yalvarıyorlardı.

Her şey olup bittikten sonra, pişmanlık, gayret göstermek ne işe yarar? Bu tembel çocukların içinde evvelki yıldan kalma olanlar da vardı. Onlar ister istemez belge alacaklardı.

Onlara öğretmenler de acıyorlardı. Bu yazın başlangıcında, çalışanlar sevinirken tembeller ağlamaklı oluyordu.

Okulda, öğretmenlerden bir kaçının sorduğu gibi, apartmanda Cemil Bey de:

— Eeee Yıldız. Tatil aylarında babanın yanına gidecek misin? dedi.

Cevabım hazırdı:

— Nedim öğretmen köyden ayrılmış. Babam okulda hademelik yapıyormuş. Bir takım yol masraflarıyla oraya ka-

dar gidip gelmekle ne kazancağım? Benim burada rahatlık içinde okuduğumu bilmek babama yeter. Sonra bana bütün bir yıl emek verdiniz. Biraz olsun sizlere hizmet etmek daha iyi değil mi?

Saniha Hanım benim başımı okşadı. Cemil Bey:

— Temiz kalpli bir kızsın Yıldız, dedi. Fakat ben İstanbul'da bir şube müdürüyüm. Beni vilâyetlerden birine emniyet müdürü olarak atamaları mümkün. Hatta böyle bazı söylentiler var.

— Sizi atadıkları ilde ortaokul olmayacak mı? dedim.

— Elbette vardır, dedi Cemil Bey. Bizimle gelir misin?

— Tabiî, götürürseniz gelirim.

— Seni tek başına bırakacak değiliz Yıldız. Bizim yanımızda olmasan bile seni güvendiğim bir ailenin yanına veririm.

— Desenize, bana kırk ev kedisi demekte hakları var.

— Üzülmeye gerek yok Yıldız. Ablan kadar, Can kadar ben seni de düşünürüm. Sen hangi eve gitsen senin ağırlığını duymazlar.

Tekrar okul heyecanına daldım. Günler eksildi, karnelere kanaat notları atıldı ve bana karnemi veren okul müdürü çekmecesinden bir de saat çıkartarak bileğime kendi eliyle taktı.

Ben ortaokulun ilk sınıfını pekiyi derece ile bitirdim.

O akşam eve geldim. Saniha abla bir şey sormadı. Akşam, yemekte Cemil Bey bileğimdeki saati gördü. Gülümsedi:

— Kimden bu Yıldız? dedi.

— Müdür Bey'den efendim.

Cemil Bey cebinden bir şey çıkarttı. Saniha Hanıma ver-

di. O da ince kâğıda sarılı olan bu şeyi açtı ve uzanıp elimi tuttu. Bileğime ince bir bilezik geçirdi:

— Bu da kardeşin Can'dan.

Az daha ağlıyacaktım. Gözlerim iyice doldu. Karı koca beni öptüler. Karnemi uzu uzun incelediler. Benim kadar onlarde memnun kalmışlardı.

Aynı apartmandaki Sevim'in iki ikmali vardı. Artık bütün tatil ayları boyunca çalışıp hazırlanması gerekiyordu. Annesi ertesi gün aşağıya inmiş, benim karnemi görmek istemişti. Bir göz attıktan sonra:

— Tabiî, dedi. Sana iltimas yapmayıp da bizim kızımıza mı yapacaklar?

Saniha Hanım:

— Bunda iltimaslık bir şey yok, dedi. Çalışıyor kız. Aklı fikri yüksek ökçeli ayakkabılarda, rujda, tırnak cilâsında değil.

Sevim'in annesi:

— Elbette Saniha Hanım, dedi. Ne siz köylüsünüz, ne de biz. Biz medeni insanlarız, elbette giyim zevkimiz, süslenme zevkimiz olacak. Bizim kafalarımız arpa ile samanla dolu değil.

*
* *

Cemil Bey Amcacığım. Bu mektubum belki canınızı sıkacaktır. Ama size yemin ederim ki, dilimin döndüğü kadar annenizi okula gitmeme razı etmeye çalıştım. Fakat buna katiyen yanaşmadı. Ben iki kardeşi birbirinden ayıran, fitne fucur, haddini bilmez bir kızmışım. Okul açıldığı gün beni evden kovdu. O akşam okuldan döndüm, dairenin zilini defalarca çaldım. Nihayet kapı açıldı, anneniz:

— Haydi bakalım, dedi, defol git.

— Nereye gideyim, dedim.

— Cehenneme kadar yolun var, dedi.

Merdivenleri indim. Caddeye çıktım. Aklıma sizin bir öğüdünüz geldi. "Pek sıkılırsan Komiser Muhtar Bey'e git" demiştiniz.

Akşam vaktiydi, yollara düştüm. Öğretmenimin annesinin evinden kaçıp sığındığım emniyet komiserliğine gittim. Muhtar Bey yine masasının başındaydı. Önünde yığınla kâğıt vardı. Okuyup okuyup bir emniyet memuruna veriyordu. Beni görünce kaşlarını hafiften çattı ve:

— Yıldız, dedi.

— Efendim, dedim.

— Ne oldu, geçinemedin mi?

— Beni evden kovdular, dedim.

— Cemil Bey giderken bana tenbih etmişti, dedi. Allah'tan bu gece nöbetçi değilim. Sen bekle. Saat altıda çıkarız.

Odada boş bir masa vardı. Oraya gittim. Bir sandalye çekerek oturdum. Ağlamak istiyordum, ama kendimi sıkıyordum. Bir iki defa elimin tersiyle gözlerimi sildim. Çantamı açarak kitaplarımı çıkardım, kendimi çalışmaya verdim. Okuduğum pek aklıma girmiyordu.

Arası çok geçmedi. Dışarıda gürültüler oldu. Bir de baktım ki anneniz Hayriye Hanım soluk soluğa komiserin yanına girdi. Daha konuşmadan beni gördü, hemen üstüme doğru gelmeye başladı. Ben de ayağa kalktım. Masanın etrafında kovalamaca oynuyorduk sanki. Muhtar Bey:

— Valide Hanım, diye bağırdı. Ne oluyor, bu çocuktan ne istiyorsunuz?

Anneniz:

— Ne istiyeceğim, dedi. Benim hizmetçim o. Bu sabah evden kaçtı, hem de bir şeyler çaldı.

Muhtar Bey:

— Siz şöyle oturunuz Valide Hanım, dedi. Ben Yıldız'ı çok iyin tanırım. Cemil Beyefendi giderkende bana tenbih etti. Annemle geçinebileceğini sanmıyorum, dedi. Sana gelirse evinde muhafaza et, okula gidip gelsin.

Hayriye Hanım:

— Ya çaldıkları? dedi.

— Ne çaldı, söyleyiniz bana?

— Baş baş bir bilezik sonra bir saat çaldı. Saat işte bileğinde. Evden para da eksilmiş. Bu yumurcağa ben haddini bildireceğim.

Muhtar Bey:

— Yıldız bana emanettir, dedi. Ben Cemil Bey'e yazarım, ne isterse onu yaparım.

Muhtar Bey benden bileziği sordu. Okul çantamdan çıkartıp verdim. Elinde evirdi çevirdi, annenize sordu:

— Çalınan bilezik bu mu?

— Evet, dedi anneniz.

— Sizin mi bu?

— Elbette benim.

— Hanımefendi bu çocuk bileziği, sizin elinizden geçer mi bu?

— Şey, küçüklüğümden kalma.

O zaman ben:

— Muhtar Bey amca, dedim. Ben orta biri pekiyi derece ile bitirdiğim zaman bu saati Müdür Bey bana hediye olarak verdi. Bu bileziği de Cemil Bey aldı bana. İçini okuyunuz bakın.

Muhtar Bey bileziğin içine baktı ve okudu:

— Sevgili ablam Yıldız'a armağanım.

Muhtar Bey:

— Tarih de var Hanımefendi, dedi. Sizin bir yanlışınız olacak. Buyurunuz, evinize gidiniz. Bir davanız varsa mahkemede görülür. Ben Cemil Bey'in emirlerini yerine getireceğim.

Hayriye Hanım:

— Ben oğluma yazayım da sana haddini bildirsin. dedi.

Muhtar Bey:

— Hemen yazınız Hanımefendi, dedi.

Bu şartlar altında insanın aklına ders mi girer. Kara kara düşünmeye başladım. Nihayet saat altı oldu. Muhtar Bey hazırlandı. Komiser muavinine tenbihlerde bulundu, bana da işaret etti. Beraber yürüdük, evi pek de uzakta değilmiş. Bir apartmanın ikinci katı. Zaten oralarda tahta evler aransa bile bulunmaz. İki sıralı çimento binalar. Çoğu da birbirine benziyor.

Kapı açıldı, Muhtar Bey beni ileriye doğru itti:

— Seniye, dedi. İşte sana bahsettiğim kız geldi.

Muhtar Bey'e büyükbaba diyen altı, yedi yaşlarında bir kız, sonra elinde bir dikiş bulunan zayıf, kırk yaşlarında kadar bir hanım da vardı. Seniye Hanım beni elimden tutarak dikiş dikilen bir odaya götürdü:

— Kitaplarını filân buraya bırak kızım, dedi. Yarın sana da bir yer buluruz.

Elimi, yüzümü yıkadım. Yemek yedikleri yere gittim. Banada bir tabak ve çatal kaşık koymuşlardı. Yemekleri öyle pek seçme yiyeceklerden değildi. Etli sebze ve arkasından bir pilâv.

Zaten bende yiyecek güç kalmamıştı. Yemekten sonra Muhtar Bey dairenin içini dolaştı. Eşya ve yiyecek koydukları bir küçük oda varmış:

— Hanım, dedi. Oradaki eşyayı karyolaların altına filân koy. Divanlardan birini oraya götürün. Bir de küçük masa. Yıldız orada yatsın, istediği gibi çalışsın.

Ertesi gün, erkenden kalktım. Nermin'in annesi olan Hikmet Hanım'a yardım ettim. Kahvaltıyı hazırladık. Kahvaltı da biraz beyaz peynirle ekmekten ve çaydan oluşuyordu. Muhtar Bey hemen hazırlanmıştı, bana:

— Ben gidiyorum Yıldız, dedi. Bir şeye ihtiyacın var mı?

— Yok Muhtar Beyamca, dedim. Yalnız Cemil Bey'in evinde çamaşırlarımla kitaplarım kaldı.

— Bakalım, ben onları aldırtabilir miyim? Gündüz ne yiyeceksin?

— Saat birde eve geliyorum.

— Peki, haydi bakalım.

Muhtar Bey gitti. Biraz sonra ben de çantamı aldım, çıktım. Okul yeni açılmıştı. Daha sınıfları, öğretmenleri paylaşamamıştık. Birkaç arkadaşımla buluştum. Bizim sınıftan çok eksik vardı. Ya okumadan vazgeçmişler, ya da sınıfta kalmışlardı.

O gün Muhtar Bey'in apartmanına geldim. Bana kapıyı kızcağız açtı. Annesi o küçük odaya kapanmış dikiş dikiyordu. Muhtar Bey'in hanımı mutfaktaydı.

— Erken geldin kızım, dedi.

— Saat birde eve geliyorum efendim, dedim.

— Bir şey yememişsindir.

— Yemedim.

— Yemek daha pişmedi. Bilseydik seni yemeğe beklerdik. Sana bir yumurta kırayım.

— Bana yerini söyleyiniz, ben yaparım.

Yumurtayı kendim pişirdim. Nermin yanımda dolaşıyordu.

— Anneanne, ben de yumurta isterim, dedi.

Kadıncağız:

— Başka yumurta yok, dedi. Bir tane kalmıştı ablana verdim.

Ben Nermin'i yanıma oturtarak yumurtaya ortak ettim. Sonra masanın üstünü ve etrafı topladım.

— Ne pişiyor teyze? dedim.

— Ne yapacaksın? dedi.

— Hiç, sordum.

— Bulgur pilâvı, bir de semizotu.

— Ben yemeklere bakarım teyze, siz gidin rahatınıza bakın.

— Iyi ama, yemekleri yakarsın, bizim öyle elimiz pek geniş değil.

— Merak etmeyiniz, ben biraz yemek pişirmesini de bilirim.

Bulaşıkları yıkamaya başladım. Kadıncağız biraz güçsüzdü. Galiba vakti de mutfakta geçiyordu. Orada bir kerevet vardı. oraya oturarak benimle konuştu. Ben bulaşıkları bitirdim, kuruladım, yerlerine kaldırdım. Sonra bulaşık bezini de yıkadım, sıktım, astım. Ellerimi kuruladıktan sora iki tencerenin de kapaklarını açarak baktım.

— Tuz koydunuz mu teyze? dedim.

— Tuzları tamamdır, dedi. Senin dersin yok mu?

— Okul yeni açıldı. Daha derse başlamadık.

— Defterin, kalemin?

— Onları almam için Cemil Bey bana para vermişti. Orta ikinin kitaplarını da almıştım. Ama hepsi evde kaldı. Bakalım Muhtar Beyamca onları alabilecek mi?

— Kızım, alamazsa biz bu masrafın altından kalkamayız. Hem kira, hem yiyecek parası. Ortalığın hâli malum.

— Muhtar Beyamcam kitaplarımı, çamaşırlarımı alamazsa ben Cemil Beyamcama yazarım. O bir çaresine bakar. Zaten giderken bana dedi ki "Eğer annemle oturamazsan bana hemen yaz, Muhtar Bey'e de git, ben ona söylemiştim" demişti.

— Evet, dedi teyzem. Biliyorduk. Ama hâlimizi görüyorsun kızım. Biz daradar geçiniyoruz. Kirada oturmak kolay değil. Hikmet dikiş dikmese hâlimiz büsbütün harap olur.

— Cemil Bey amcam bunu düşünür elbette.

— Zenginler fakirlerin hâlinden anlamaz.

Sonra bana sordu:

— Sen kaç yaşındasın?

— On üçe bastım teyze.

— Maşallah, maşallah. Niçin müdürün annesinin yanından ayrıldın?

— Beni okula yollamak istemiyordu teyze. Ben Cemil Bey'in hatırını saydım, karşılık vermedim, ama dün beni kovdu evden. Zaten beni tutmayacağını Cemil Bey biliyordu.

Yemekler pişti. Ben Hikmet Hanım'ın yanına gittim. Kadıncağız çalışıyor, çalışıyor, sonra belli, sırtı ağrdığı için doğrulup arkasına yaslanıyordu. Küçük odada birçok dikiş vardı. Makinede dikerken makinenin kolunu Nermin'e çevirtiyordu. Ben elinden dikişini aldım:

— Abla, makinelerini ben çekeyim, dedim.

— Elalemin kumaşını ziyan edersin, dedi.

— Bir deneyin bakalım, dedim.

Elbisenin eteğini makinede çabucak çektim. Hikmet Hanım ikide bir, dikilen yeri çeviriyor, altına bakıyordu. O yorgundu, usanmıştı artık, ben belki de ondan daha iyi makine çekiyordum. Böylece bana göstediği bir iki elbisenin

makinelerini çektim. Hikmet Hanım:

— Yoksa sen terzi yanında çalıştın mı? dedi.

— Hayır, dedim. Ama okulda, öğretmenimin eşi vardı, bana bazı şeyleri o öğretti.

— Becerikli kızsın maşallah. Bana biraz olsun yardım ederdin ama dersin var.

— Ben derse çalışacak vakit bulurum abla. Zaten dersler başlamadı.

— Notların iyi mi bari?

— Fena değil.

Ben bana ayırdıkları o küçücük, daracık odayı bildiğim gibi düzeltmeye başladım. Tahta masanın üzerine bir gazete yaydım. Formamı kapının arkasına çakılmış bir çiviye astım.

O gün geçti. Ertesi gün karakolun bekçisi benim hem kitaplarımı, hem de çamaşırlarımla elbiselerimi getirdi. Yazlık ayakkabım, botlarım, yakası kürklü mantom, sonra kitaplarım epeyce bir yer tutuyordu. Hemen hemen bana masada çalışacak yer kalmamıştı. Ama gelenlere kavuştuğum için çok sevinçliyim.

Bir iki gün içinde bu yeni eve alıştım. İkisi de iyi insanlardı. Muhtar Bey bazı geceler nöbetçi kalıyordu. Her sabah bana:

— Harçlığın var mı Yıldız? diyordu.

— Var, diyordum.

İşte böyle Cemil Bey amcacığım. Benim rahatım iyi. Beraber oturduğum insanlara yararlı olmaya çalışıyorum. Annenizi yalnız bıraktığıma darılmayınız. Ben onu bırakmadım, o beni kovdu. Sonra beni hırsızlıkla suçladı. Müdür Bey'in verdiği saati, Can'ın hediyesi olan o güzel bileziği ben çalmışım. Bereket versin içine yazı yazdırmışsınız. Yoksa suçlu durumuna düşecektim.

Sizi, ablamı, Can'ı, çok çok öperim, sevgili amcacığım.

.....

Bu mektubu imzaladım, üstüne adresi yazarak postaya attım. İyi bir iş görmüş olmanın sevincini duyuyordum.

Muhtar Bey'in evinde geçim pek rahat değildi. Hikmet ablanın kocası ölmüş, ona ve Nermin'e aylık bağlanmıştı, ama bu para onların geçimine yetmezdi. Baba evine gelmişlerdi.

Bazen aralarında konuştukların duyuyordum Muhtar Bey:

— Biz geçinmeye çalışıyoruz, bir de başımıza bu kızı musallat etti, diyordu.

Hikmet abla:

— Baba, diyordu. Kızın öyle pek yükü yok ki. Sonra bana da çok yardımı oluyor.

— Biliyordum, iyi kız, hoş kız ama bunun sorumluluğu da var. Baksana, bayağı gelişmiş kız. zaman kötü, sonra cahil de. Başına bir kaza gelirse.

— Allah saklasın. O aklı başında bir kız.

Ben, mektubu postaya attığımın haftasında, eve gelen Muhtar Bey:

— Cemil Bey para yollamış, dedi. Utandım vallahi. Biz bir çocuğu yanımızda barındıramaz mıyız?

Teyzem:

— Bir lokma ekmek aslan ağzında bey, dedi. Cemil Bey de hâlimizi bilir. Ne demişler, var evi kerem evi; yok evi verem evi.

Cemil Bey, şimdilik şartı ile benim için on bin lira yollamış. Zaten Hikmet ablanın kocasından bağlanan aylığı da ayda on bin lira kadardı. Ben sevindiğimi belli etmedim. Ama aynı zamanda içimde bir acı duydum.

— Teyze, dedim. Kırk ev kedisi ne demektir, biliyorsun değil mi?

Kadıncağız:

— Öyle bir söz vardır, dedi.

— İşte ben de kırk ev kedisiyim teyze.

— A, o nasıl lâkırdı?

— Doğrusu bu teyzeciğim. Annem öldü, babam beni bir komşuya bıraktı. Bu bir, sonra Öğretmen beni okutmak için okula aldı, etti iki. sonra öğretmenimin annesinin yanına, yanı üçüncü kapıya dadandım. Orada tutunamadım, dördüncü kapı olarak Cemil Bey'in evine gittim. Orada bir yıl kaldım. Onu vilâyetin polis müdürlüğüne atadılar. Beni götürecekti, ama annesini yalnız bırakmak istemedi. Her ay para yollayacak, ben de annesiyle oturacaktım. Ama kadıncağız beni kapı dışarı etti. Sonra işte geldim yanınıza, yani beşinci kapıya.

Hikmet Hanım:

— Ömür kızsın Yıldız, dedi. Sen kimseye yük olmazsın.

— Kediyi al, uğurunu dene derler abla.

Hep beraber güldük. Hikmet Hanım beni göğsünde sıkarak öptü.

Orta ikide fazla bir sıkıntı çekmedim. Evde bana çalışmak için zaman bırakıyorlardı. Ben de ev işlerine yardımda hiç kusur etmiyordum. Sofra kurar kaldırır, kapları yıkar, salata yapar, ortalığın temizliğine dikkat eder, çamaşırda Seniye Hanım'a yardım eder, bana seslendikçe Hikmet Hanım'ın odasına gider ve dikişlerinin makinelerini çekerdim.

Hikmet Hanım iyi bir terziydi. Fakat fazla çalışamıyordu. Sırtı ağrıyor ve başı dönüyordu. Seniye Hanım:

— Yıldız, sen kapları filân bırak, ablana yardım et, diyordu.

Gizli konuşmalarından öğrendim ki ben gelip Hikmet Hanım'a yardım ettikten sonra daha fazla dikiş dikme, ve sipariş alma imkânı bulunmuş.

Nedim öğretmenin hanımı Hasibe yengem bana epeyce dikiş öğretmişti. Gelen müşteriler beni görünce:

— Hikmet Hanım, maşallah yardımcı da bulmuşsun kendine, diyorlardı.

Hikmet Hanım hepsine:

— Misafir, diyordu. Ama çok yetenikli bir kız.

Cemil Bey benim için para göndermeye başladığı vakitten beri sabah kahvaltısında olsun bir değişiklik yapılmış, ekmek kızartmaya ve tereyağı sürmeye başlanmıştı.

Okuldan gelince Hikmet Hanım'ı yüz üstü yatırır, sırtını ovar, ağrılarını dindirirdim. Makinesi çekilecek dikişleri bana bırakıyordu. Bunları hiç aksatmadan yapıyordum.

Okula gelince, öğretmenlerimizin çoğu değişmişti. Çok sert bir tarih öğretmeni gelmişti ki, şaşırtmacalar yapar, çocukları azarlardı. Bir gün bana da çattı:

— Hey, sen! dedi. Ne saklanıyorsun arkadaşının arkasına?

Ayağa kalktım, beni bir süzdükten sonra:

— Malazgirt'te ne oldu? diye sordu.

— Alparslan orada Romanos'un emrindeki Bizans ordusunu yendi, dedim.

— Sen geçen yıldan mı kaldın?

— Hayır öğretmenim, ben doğrudan sınıf geçtim.

— Alpaslan dediğin adam kimin nesi?

— Selçuklu Hâkanlarının ikincisidir.

— Bu Malazgirt dediğin yer nerede?

— Muş ilinde bir ilçedir.

Okuldan gelince Hikmet Hanımı yüzüstü yatırır, sırtını ovardım.

Beni oturttu, bir başka oğlanı kaldırdı:

— Çaldıran'da ne oldu? diye sordu.

Çocuk biraz düşündü:

— Savaş oldu hocam, dedi.

— İyi, kimin zamanında bu savaş?

— Fatih Sultan Mehmet'in zamanında hocam.

Hoca bana seslendi:

— Tamam mı?

— Hocam arkadaşım şaşırmıştır, dedim. Yavuz Sultan Selim diyecekti.

Ben böylece bu sert ve notu kıt öğretmenin gözüne girmiş oldum. Çocuklar onun dersinden çok korkuyorlardı. Sınıfta on beş yaşına gelmiş oğlanlar ve kızlar vardı. Oğlanlar koridorlarda, avuçlarına sakladıkları sigarayı içiyorlardı. Kızlar hep giyim kuşamdan söz ediyorlardı.

Matematikten de fazla bir sıkıntım olmuyordu. Nedim Öğretmen beni ilerisi için yetiştirmiş, bana bu dersi sevdirmişti.

İlk karne bizim sınıfta kırıklarla doluydu. Fakat benim karnemde orta bile yoktu. Ben kime güvencektim de kafamı başka şeylerle dolduracaktım? Dersin sıkıntısı, ders zili çalar çalmaz çocukların üzerinden kalkıyor, kapılara saldırıyor, gülüyor, şakalaşıyor, itişiyorlardı. Birçokları için okul bir hapishane gibiydi. Gelirken ayakları geri geri gidiyordu.

Muhtar Bey hayli yaşlı bir komiserdi. Emekli olmaktan korkuyordu. Emekliye ayrılırsa parası eksilecekti. Alacağı ikramiye de bir ev almaya filân yetişmezdi. Akşamları Seniye Hanım hep soruyordu:

— Emeklilikten bir haber var mı?

Herkes emekliye ayrılınca artık rahata kavuşacağını düşünürdü. Fakat Muhtar Bey rahatını aramıyordu. Yokluk içinde rahatlık olur muydu?

Bazen, soyunur, dökünür, divanın üzerine çekilir, günü geçmiş bir gazeteyi bir daha şurasından, burasından okur, birden:

— Seniye, derdi. Bir bakkal dükkânı açsam nasıl olur?

Seniye Hanım:

— Aaaa, destur, diyordu. Koskoca komiser bakkallık mı yapacaksın?

— Hanım, diyordu Muhtar Bey. Ne yiyip içeriz? Kolay mı sanıyorsun. Gece konduya mı çıkacağız? Aldığım paranın yarısına yakını apartman masrafına, kiraya gidiyor.

— Dur bakalım, Allah bir taraftan bir şey ihsan eder.

Her hâlde benim bu aileye epeyce yardımım dokunuyordu. Sırasında Hikmet Hanım uzanıp yatıyor, dikişlerini bana bırakıyordu. Elimden geldiği kadar, öğrendiğim kadar yapıp hazırlamaya çalışıyordum.

Oturduğumuz apartmanda okula giden bir kaç kız vardı. Bunlar benimle pek arkadaş olmak istemiyorlardı. Anneleriyle birlikte saçlarını yaptırmaya veya boyatmaya gidiyor, tırnaklarını uzatıyor, boyuyorlardı.

Bir gün bir öğretmen bunun için darılmış, kızlardan biri:

— Bayan öğretmenlerin de tırnakları boyalı, ayda bir iki defa saçlarının rengi değişiyor, bu zevk meselesi, demişti.

Hakikaten öğretmenlerden bir kısmı, özellikle bayanlar öğrencilere hiç de iyi örnek olmuyorlardı. Ben İstanbul'a geldim geleli tırnakları uzamamış, boyanmamış bir öğretmen görmemiştim. Erkek öğretmenler, uzun tırnaklı kız öğrencilere kızıyorlardı. Ama ne tırnaklarını, ne de oğlanların uzun saçlarını kestirebiliyorlardı.

Ayakkabıları patlamış, çarpılmış fakir kızların bile tırnakları uzun ve boyalıydı. Bir gün tarih öğretmeni kızmış, söylenmiş, kızlardan biri ağlamıştı:

— Onu da mı yapmayalım öğretmenim! O yok, bu yok!

Muhtar Bey, benim başka kızlara uyacağımdan çok korkuyordu. Epeyce gelişmiş, serpilmiş bir kızdım. Belki de biraz güzel olduğum için apartmandaki kızlar benimle arkadaşlık etmek istemiyorlardı.

Nedim öğretmenim el işleri de yapardı. Zaten okulda bunun da dersi vardı. Ufak tefek tamirleri bütün çocuklara öğretirdi.

— Bir gün, derdi. Bu bilgi size muhakkak gerekecek. Dikkat ediniz.

Ben kendisinden çok faydalanmıştım. Bu nedenle bir gün Hikmet Hanım'ın ütüsü bozulunca eli ayağı durmuştu.

— Ben bakayım abla, dedim.

— Nesine bakacaksın, dedi. Bu elektirikçi işi.

— Öğretmenim bana biraz bir şeyler öğretmişti.

Makinenin tornavidası ile ütüyü açtım. Bir kopukluk vardı. Kordunu biraz kestim, yerine taktım. Ütü yanıverdi. Ablam:

— Yıldız, dedi. Ben senden korktum artık.

Fakat Muhtar Bey bundan hiç memnun kalmadı:

— Benim rızam yok kızım, dedi. Elektirkle oynamaya gelmez. İnsan yanar, kömür olur, bir daha elini sürme.

Neme lâzım, ben de istenilmeyen şeyi yapmam.

Bu arada okula yeni bir arkadaş geldi bana. Adı da Selda. Fransa'da doğmuş, evin içinde konuşulduğu kadar Türkçe öğrenmiş. Bereket versin Büyükannesi onlarla berabermiş de evde anadillerini konuşurlarmış. Bir yıl kadar evde özel ders aldıktan sonra Orta ikiye girmiş.

Kız benim yanıma düştü. Ben de sınıfımızda Fransızca dersi olduğu için onun gelişinden memnun kaldım. Babası bir hekimmiş. Fransa'da bir hastanede tam on beş yıl çalışmış. Nihayet annesi:

— Artık İstanbul'a gidelim, demiş. Beni buralarda öldürme.

Herkes Fransızca, ya da yabancı dil öğrenmek için güçlük çeker. Bu Selda yabancı bir dili öğrenir gibi kendi dilini öğrenmek için çok çalışmış. Kendisinden bir küçük yaş küçük bir kız kardeşi daha var. Onun adı da Melda. Onu orta bire almışlar. Kız bir yıl içinde Türkçeyi epeyce öğrenmiş.

Sınıf arkadaşlarım onun çevresini sararak ona Fransa'yı soruyorlardı. O da biraz bozuk bir dille bir şeyler anlatı-

yordu. Orada Fransız okuluna gitmiş.

Evleri Muhtar Bey'in tuttuğu daireye pek yakındı. Büyük bir apratmanda altlı üstlü iki daire tutmuşlar, bunu satın alıp içeriden merdiven yaptırmışlar. Yukarıda yatak odaları varmış. Aşağıda geniş bir salonla yemek odası, ofis ve mutfakla banyo bulunuyormuş.

Selda ders çalışmak için bana geldi. Gezmek, memleketi görmek, öğrenmek istiyordu. Muhtar Bey'in evinde öyle görülecek bir şey yoktu. kıza da ikramda bulunamazdık. Ben yanında yaşadığım ailenin zengin olmadığını ona anlattım. Selda'nın gözü toktu. Bir pazar kendi kendine gelmiş, bizde yemeğe de kalmıştı.

Bulgur pilâvı ile kurufasulyeyi yedi. Bunların ne olduğunu sordu. Bulguru hemen hiç tanımıyordu. Ama mürdümeriği reçeline bayıldı.

Bir gün de ben onlara gittim. Annesi Sacide Hanım, anneannesi ölmüş, babaannesi Hanife Hanım. O kadar zaman Avrupa'da kaldığı hâlde namazını bırakmamış. Bir de erkek kardeşi varmış. Melda ile Selda'nın. Paris'teymiş, tatil aylarında gelecekmiş.

Selda ile çok iyi arkadaş oldum. Evdekiler de bu kızı sevdiler. Biraz serbest büyümüştü, ama temiz kalpli ve içtenlikliydi.

Babası Doktor Ragıp Bey Fransa'da epeyce para kazanmış. İç hastalıkları uzmanıymış. İlk gidişimde Sacide Hanım beni çok iyi karşıladı. Babaannenin yanına girerek elini öptüm. O da beni öptü.

— Kızım sen Fransız mısın? dedi.

— Hayır efendim, ben Türküm, dedim.

— Biz de Türküz, dedi. Hamdolsun memleketimize geldik. Oralarda öleceğim diye çok korktum. Seneler geçti, bir

ezan sesi duymadım. Sacide'nin annesi orada öldü. Oğluma Türkiye'ye götürelim, dedim. Böyle şeye pek aldırmaz o.

Selda beni kendi odasına çıkarttı. Küçüktü bu oda. Ama çok güzel bir karyolası, elbise dolabı, çalışma masası, ufak bir kitaplığı vardı.

Kahvaltı için aşağıya indik. Hanife Hanım bana sordu:

— Kızım, senin anen var mı?

— Öldü efendim, dedim.

— Vah vah, dedi. Baban?

— Babam sağdır. Köyde.

— Köyde mi, hangi köyde:

— Koçarlı adında bir köyde.

— Oraya neden gitti?

— Orada, okulda hademelik yapıyor.

Bunu söylerken kızarmıştım. Köyde olsa hiç umursamazdım. Ama zengin insanların yanında fakirliğini anlatmak insana güç geliyor.

Sacide Hanım ilgilenmişti. Bana sordu:

— Neden babanı bıraktın da geldin bu şehre?

— Ben köyde ilkokulu bitirdim. Öğretmenim benim, okumaya hevesli olduğumu sezmiş. Beni İstanbul'a, ailesinin yanına yolladı.

— Şimdi onlarla mı oturuyorsun?

— Hayır efendim. Onlarla anlaşamadım. Ayrıldım.

— Kimin yanındasın şimdi?

— Komiser Muhtar Bey'in yanında.

— Anlaşabiliyor musun?

— Anlaşıyorum efendim.

Bir gün okula gelmediği için Selda'yı sormak için evlerine uğradım. Doktor Ragıp Bey'i o zaman tanıdım. Sivri sa-

kallı, yumuşak bakışlı bir adamdı. Gece bir toplantıları varmış da sabaha karşı yatmışlar. İki kız da kalkamamış. Bana kahvaltıya kalmamı söylediler. Evdekilerin haberi olmadan kalamam, dedim.

Ertesi gün Selda bana sordu:

— Onlar senin anan değil, baban değil. Sana ne karışırlar.

— Ama ben o ailenin içindeyim, dedim. Onları merakta bırakmak, onlara danışmadan bir iş yapmak istemem.

— Mecbur musun?

— Elbette mecburum. Bana değer verirler, beni beklerler.

— Burada herkes böyle baskı altında mıdır?

— Bu baskı değil. Aile arasında bağlılıktır, birbirini korumaktır.

— Ben bunu anlayamadım Yıldız. Sen kocaman bir kız olmuşsun, istediğin gibi gezip dolaşabilirsin. Kimsenin karışmaya, sana engel olmaya hakkı yoktur.

— Türkiye'de biraz daha oturup çevreye alışınca bana hak vereceksin.

Selda benden duyduklarını anasına ve babasına söylemiş olmalılar ki, onlar bana daha fazla değer vermeye başladılar. Evlerinde bir erkek ahçı vardı. Bundan başka hizmetçi kullanmıyorlardı. Hanife Hanım bile kendi odasını toplarmış. Ragıp Bey de kimseye yük olmazmış.

Geleli pek fazla olmadığı için daha ahbap edinememişler. Ragıp Bey kabine açmış. Öğleden sonra orada çalışıyor, sabahları da bir hastaneye gidiyormuş. Ragıp Bey'in olduğu gibi Sacide Hanım'ın da bir özel arabası vardı. Fakat bir yere çıkıp gezmiyordu. Bunun nedenini sordum:

— Daha yaz gelmediği için mi gezmiyorsunuz?

— Ben havaya bakmam, dedi. Ama gezecek neresi var ki?

— Ben bir köy kızı olduğum hâlde zaman zaman köyümü, oradaki bir ulu meşeyi, toprak damlı kerpiçten yapılmış bir evi, sırtındaki yükü yanına bırakarak dinlenen bir ihtiyarı özlerim. Siz şöyle Boğaz sırtlarına doğru bir gittiniz mi? Siz iki yaka arasından, yer yer hareler yaparak renk değiştirerek akan Boğaz'ın mavi sularını seyrettiniz mi? İnsan burada tabiat ile kucak kucağıdır.

Ragıp Bey bizi dinliyormuş:

— Yıldız, dedi. Ben Avrupa'nın bir çok memleketini gezdim. Ama doğduğum bu toprakları hiçbirine değişmem. Haklısın sen. Ama Sacide de oraları gördüğü zaman sana hak verecek.

*
* *

Kırk Ev Kedisi dedikleri kadar vardı. Köydeki komşumuzdan sonra, nedim öğretmenin evine, oradan annesinin İstanbul'daki evine, oradan Emniyet Müdürünün evine, oradan da Komiser Muhtar Bey'in evine gitmiştim. Altıncı olarak Doktor Ragıp Bey'in evine kapılandım.

Benim için bu altıncı kapı çok acıklı ve üzüntülü oldu. Komiser Muhtar Bey'in ailesi, adamcağızın masasının başında bir kalp krizinden ölmesiyle bir an içinde perişan olmuştu.

Lisenin ikinci sınıfından tatile çıkmıştım. On altı yaşımda, artık bir genç kızdım. Tabiî okul masrafımdan gayri giyim masrafım da artmıştı. Hikmet ablaya yardım ederek onun daha fazla iş almasını, haftada bir elbise fazla dikmesini sağlıyordum ama, onun da kızı artık ilkokuldaydı. Hemen hemen evin bütün işini ben yapıyordum. Üstelik Muhtar Bey son zamanlarında sık sık hekime gidiyordu.

Bu beklenmeyen ölümle perişan olan aile artık bana ba-

kamazdı. Bana yine başka bir kapının yolu açılmış, demekti. Onların kedrerlerine, acılarına ortak oldum, onlarla birlikte ağladım.

Emniyet müdürlüğündeki arkadaşlarının yardımı ile Seniye Hanım'a dul maaşı bağlandı ve kendisine tazminat verildi. Ama artık onlar böyle kaloriferli bir apartmanda oturamazlardı. Seniye Hanım'ın erkek kardeşi vardı. Bir kasabada küçük bir mağaza sahibiydi. Kalkıp cenazeye gelmişti. Ablasını alıp götürecekti.

Hikmet abla müşterilerini kaybedeceğine üzülüyordu. Fakat kasabada kocasından bağlanan aylık daha fazla geçim sağlıyabilirdi. Dayısı kendisine müşteri bulacağını da söylemişti.

Ben artık bu aile ile oturamazdım. Onlar kendilerine yeteri kadar bakamıyorlardı. Ayrıca ben kasabada bir okula gidemezdim. Orada ancak bir erkek ortaokulu vardı.

Allah bir kapıyı kapatırsa bir başka kapıyı açar, derler. Ben sık sık Doktor Ragıp Bey'in evine gidiyorum. Üç yıldır onlarla tanışıyorduk. Türkçesi zayıf olan Selda'ya ve Melda'ya çok yardımım dokunuyordu. Hatta bir iki gece evlerinde kalmıştım. Liseyi bitiremiyecek miydim? Denizi geçi de kıyıda mı boğulacaktım?

Muhtar Bey'in ölümünden sonra bu kasabaya gitme meselesi ortaya çıkınca, bir gün Ragıp Bey beni çağırdı:

— Kızım, dedi. Benim kızlarıma çok yardımın dokunuyor. Daha da senin arkadaşlığına ihtiyaçları var. Bizimle otur. Liseyi bitir, sonra ya bir memuriyete girersin, ya da başka bir durum ortaya çıkar.

Ragıp Bey'e teşekkür ettim. Giderken Hanife Hanım bana seslendi. Odasına girdim. Onun yumuşak, arkası yastıklı, alaturka bir sediri vardı. Terliklerini yerde bırakır, oraya çekilir, ayaklarını elbisesinin altına çekerek ya okur ya tesbih çeker, ya da pencereden bakardı.

Bu kadın yabancı bir memlekette doğan, oranın hayatına alışan torunlarından hiç memnun değildi. Ne zaman apartmanlarına gitsem beni çağırtırdı. Zayıf, buruşuk elini öperdim. Hiçbir zaman kendisine katı davranmadım. Torunları gibi onu evlerinde fazla ve gereksiz görmedim.

Beni yine yanına oturttu ve elimi tutarak:

— Kızım, dedi. Bizden ayrılma. Oğlum da seni çok takdir ediyor. Kızlar da seviyorlar. Sen zeki, becerikli, çalışkan bir kızsın. Sadece bizimkilere iyi bir örnek olman yeter.

— Teyzeciğim, dedim. Arkadaşlık başka. Ama bir evin içinde, aynı ailede yaşamak başka. Kızlarınız yabancı bir

Hanife Hanım'a saygıda kusur etmezdim.

memleketin havasına alışmışlar. Onların davranışları, düşünceleri büsbütün başka.

— Sen beni dinle Yıldız, dedi. İşte bu değişkilk yüzünden biz seni istiyoruz. Sacide de aynı düşüncede. Sen onları biraz olsun firenler, en az kendi hareketlerinle onlara bir örnek olursun. Ben bu memlekette doğdum, büyüdüm, bu memleketin kadrini bilirim. Geldim geleli çevreme bakıyorum, insanlarımız da çok değişmiş. Sen bunların içinde bir heykel gibi, aşınmadan, çevrene uymadan kalmışsın.

— Ben kimsesiz bir kızım Teyzeciğim. Fazla olarak bir köy kızıyım

— İşte bu daha iyi Yıldız. Bu gece bizde kalsan, hemen kalkıyor, yemek hazırlığına katılıyor, sofra kuruyor, Sacide'ye çok yardım ediyorsun. Sakın seni iş gördürmek için istediğimizi zannetme. Doktor oğlum isterse on tane hizmetçi tutar. Bize lâzım olan örnek bir genç kız.

Çaresizlik içindeydim. Seniye Hanım'la Hikmet Hanım da çıkıp gidiyorlardı. Melda ile Selda da benim kendileriyle birlikte oturacağıma seviniyorlardı. Sacide Hanım üst kattaki odalardan birini bana ayırttı. Buradaki lüzumsuz eşyayı boşalttık, bir karyola, bir dolap, bir yazıhane kondu. Bir de küçük kütüphane uydurduk. Ben ister istemez yerleştim oraya.

Ailenin kesesi doluydu. Hiçbir para sıkıntısı çekmiyorlardı. Ben durumumu Cemil Bey'e yazdım. Son zamanlarda bağlantımız kesilmişti.

Seniye Hanım'la Hikmet Hanım'ın İstanbul'dan gitmelerinden bir ay kadar sona kapıya bir polis geldi. Beni adımla aradı. Karşısına çıktım, bana:

— Yıldız Tokcan siz misiniz? dedi.

— Evet, dedim.

— Emniyet Genel Müdür yardımcısı ile bir ilginiz var mı? dedi.

— Uzun süre birlikte oturmuştuk, dedim. İstanbul'da şube müdürüydü, sonra bir ilde Emniyet Müdürü oldu, en sonra Emniyet Genel Müdür yardımcılığına atandığını haber aldım kendisine de bir mektup yazmıştım.

Emniyet memuru bana yirmi bin lira kadar bir para ile bir mektup verdi ve çekilip gitti.

Cemil Bey mektupta şöyle yazıyordu:

"Kızım, işlerimin çokluğu nedeniyle seninle meşgul olamadım. Ablan da bunun çok üzüntüsünü çekti. Şimdi biraz daha rahat çalışabiliyorum. Muhtar Bey'in ölümüne çok üzüldüm. Bana oradaki durumunu yaz. Gerekirse seni hemen buraya aldırtırım, burada seni aramızda görmekten çok mutlu oluruz."

Bu mektup bana kuvvet cesaret verdi. Bir iki damla yaş döktüm, içimi çektim. Ne kadar zengin olursa olsun ufak tefek ihtiyaçları sağlamak için bir başkasının eline bakmak bana ağır geliyordu.

Ragıp Bey hiç de tutumlu bir insan değildi. İç hastalıkları uzmanı olduğu için çok kazanıyordu. Zaten yükünü tutarak memlekete dönmüştü. Ayrıca Hanife Hanım'ın dul maaşı vardı. Bir iki defa onu maaş almaya ben götürmüştüm. Tam bir Müslüman kadındı. Maaşını almak için sabırla sırasını bekliyordu. Gözlüklerini takarak parayı sayar, koynuna koyar sonar muhakkak bir şekerci dükkânına giderek bir kutu sakızlı güllü lati lokum alırdı.

Ona yorulmamasını, maaşını almak için avukata vekâlet vermesini söyledikleri hâlde bunu kabul etmiyor:

— Oğlum, bırak beni, aylığımı kendi elimle alayım, bu bana sokağa çıkmak için bir sebep oluyor, diyordu.

Doğrusu Sacide Hanım da ona çok iyi davranıyordu. Yalnız toplantı yaptıkları zaman Hanife Hanım yukarıda, odasında kalır, aşağıya inmez, kendisini yoklamaya gittiğim zaman:

— Yıldız, o azgınlar daha gitmediler mi? derdi

Ben de kızların davranışlarını pek beğenmiyordum. Onlarla oturalı bir ay olmadan aramızdaki uzaklığı onlar da sezdiler, ben de.

Pek heyecanlı bir haber aldığı, veya korktuğu zaman Selda da, Melda da elleriyle göğüslerinde haç işareti yapıyorlardı.

Annelerinin yanında bunu kendilerine sordum. Selda:

— Ne var, dedi. Ne olur?

— Ama bu Hristiyanların yaptığı bir hareket, dedim.

— Hristiyan insan değil mi?

— Elbette insan.

— Peki bu harekette ne kötülük var?

— Bunu benim anlatmama gerek yok Selda. Onlar Hristiyan, sen Müslümansın. Orası Fransa, burası da Türkiye.

— Sen Fransa'yı, Paris'i görmediğin için böyle konuşuyorsun.

— Görmediğime çok seviniyorum. Beni tuttuğum doğru yoldan çeviremezler.

Sacide Hanım:

— Yıldız, dedi. Bu kızlar Fransa'da doğdular. Fransız çocuklarıyla bir arada bulundular, orada okudular. Biliyorsun ki buraya geldikleri zaman Türkçe'yi rahatça konuşamıyorlardı. Eğer benim annemle Hanife Hanım Türkçe konuşmasalardı ana dilimizi hiç bilemiyeceklerdi.

— Hanımefendi, dedim. Türk mekteplerinde de Musevî, Hristiyan çocuklar var. Bunlarla daima beraberiz. Hatta mahallerimizde komşularımız vardı. Onlar pazar günleri kiliselerine giderler. Hristiyan olduklarını hiç bir zaman unutmazlar ve bu din ayrıcalığını bizlere belli etmezler.

Sacide Hanım:

— Bana ne anlatmak istiyorsun Yıldız? diye sordu.

— Sizin fikrinize saygım var, dedim. Ama bu küçük hanımlara ara sıra Müslüman Türk olduklarını hatırlatabilirsiniz.

Sacide Hanım:

— Beni tenkit mi ediyorsun Yıldız? dedi.

— Hayır, sadece sordum Hanımefendi.

— Bak Yıldız, ben Ragıp Bey'le evlendim balayı için Paris'e gittim. Orada staj yapıyordum. Annem de bizimle birlikte geldi. Orada kaldık. Hanife Hanım'ı da aldırdık. Fransa'ya yerleştik. Çocuklar Fransız terbiyesi aldılar. Tabiî buraya geldikten sonra orada alıştıkları bazı davranışları bırakacaklar.

Selda söze karışarak:

— Hiç de bırakacak bir davranışımız yok, dedi. Biz uygarlık öncüleriyiz. Bütün arkadaşlarımız bizim anlattıklarımızı nefeslerini tutarak dinliyorlar. Hepsi öyle bir memlekette büyüdüğümüz için bizi mutlu sayıyorlar. Neymiş bizim beğenilmeyen tarafımız, haç çıkarmak mı?

Sacide Hanım:

— Bir Fransız kızı, bir ev hanımı fileyi eline alınca çarşı pazar dolaşır, evin ihtiyacını alır getirir. Sırasında apartmanın önündeki yaya kaldırımını süpürür. Çoğunun evinde ahçı, hizmetçi yoktur.

Selda dudağını bükerek:

— Yani hizmetçi mi olalım? dedi. Yıldız gibi sofra kurup kaldıralım, bulaşıkları yıkayalım, çamaşır yıkayalım, ütü yapalım, yaşamak bu mu?

Ragıp Bey:

— Yaşamak erkek arkadaşlarla şakalaşmak, boyanmak, başkalarının sırtından geçinmek, bir parazit olmak mı? dedi.

Selda hırslanarak:

— Baba, ben hiçbir zaman Yıldız gibi olamam, o kadar küçülemem, dedi.

Ragıp Bey bana:

— Kestane kabuğundan çıkmış, kabuğunu beğenmemiş, dedi. Bu kızlar da öyle. Biz onları Fransa'da büyütmekle büyük bir suç işledik.

Ben yanlarından çekildim. Bu kızlarla hiç anlaşamayacaktım. Ama onlardan epeyce Fransızca öğrenmiştim ki, bu da okuldaki dil dersinde çok işime yarıyordu.

Bir gün, hiç beklemedikleri bir sırada sakallı, saçları uzun bir erkek geldi eve. Kızlar ve Sacide Hanım çığlık çığlığa onu karşıladılar ve öptüler.

Gelen adam ancak yirmi iki yaşında bir erkek, kızların ağabeysiymiş. Hep Fransızca konuşuyordu. Kendisini salonda bir koltuğa atmış, İstanbul'un pisliğinden ve halkın anlayışsızlığından şikâyet ediyordu. Fransızca konuştuğu için kimse ile anlaşamamış, sigara almakta bile güçlük çekmiş.

Ayaklarını çıkartmış, masanın üzerine koymuştu. Orada Hanife Hanım, babası ve Sacide Hanım vardı. Kızlar ağabeylerine hayrandılar. Yelda adını taşıyan bu ağabey gelirken bir kirli şeye basmış olacaktı ki ayağının altına cıvık birşey yapışmıştı.

Sacide Hanım gidip bir bez getirerek oğlunun ayağını sildi. Bunun üzerine genç adam uzanıp bir sigara alırken:

— İşte memleket, dedi. Burada yaşayanlar adam olmayacaklar.

Babası ne için geldiğini sordu. Yelda:

— Konsolosluk, dedi. Tahsilim bittiği için buraya dönüp askerliğimi yapmam gerekiyormuş. Tabiî subay olacağım.

Ragıp Bey:

— Fransız okullarının diploması burada geçmez, dedi. Seni yeniden imtihana tabi tutarlar. Diplomanı onaylatmak gerekir.

Yelda Bey:

— Yani buradakiler Fransız'lardan daha mı ileri? dedi.

Alay ediyordu. Ragıp Bey:

— Birçok bakımdan ileridir Yelda, dedi. Önce burada ahlâk medeniyeti vardır. Bunun en büyük delili Türkiye'de her insanın eşit hakka sahip olmasıdır. Ben bunu Fransa'da kaldığım kadar göremedim. Fransız'lar gibi, diğer Hristiyan milletlerin içlerinde gizli bir kin var. Müslümanlara, Türklere karşı bir hırs, bir öfke. Ellerinden gelse Haçlı ordularını düzüp baskına gelecekler. Davranışlarında, politakalarında hep bunu görürsün. Ama tarafsız olarak bakmak şartı ile.

Yelda Bey:

— Aklımı karıştırma baba, dedi. Senin de buraya gelir gelmez alaturkalığın yeniden canlanmış gibi.

— Bunu sen de anlarsın Yelda. Hele sabırlı ol.

Bu erkek eve geldi geleli benim huzurum kaçtı. Akşama kadar Fransızca şarkılar mırıldanıyor, plaklar çalıyor ve durmadan da içki içiyordu. Herkesin içinde ayaklarını masaların, sehpaların üstüne koyarak uzanıp yatması, durmadan sigarasını halıların üzerine silkelemesi insanı sinirlendiriyordu.

Kızlar, okul arkadaşlarını ve yakın apartmanlarda oturan zengin kızlarını davet ediyorlardı. Yedi sekiz kız, bazen içlerinde bir iki erkek de karışınca gürültüden durulamıyordu. Böyle gün, ya da gecelerde Hanife Hanım, yukarıya, odasına kaçıyordu.

Bu gelen gençler biraz içip cıvıdıkları zaman ben de ortada dolaşmıyordum. Yelda'nın bana bakışları sinirime do-

kunuyordu. Benimle gözgöze gelmek için bahaneler buluyordu.

Benim kim olduğumu Sacide Hanım anlatmıştı oğluna. Yelda Bey:

— Güzel kız, demişti. Yalnız saçlarını sarı yapmalı.

Bunu bana da söylediği zaman:

— Ben böyle bir şeye ihtiyaç duymuyorum, dedim. Ben saçlarımın renginden memnunum.

Yelda Bey:

— Ama ben memnun değilim, dedi.

— Sizin memnuniyetinizi aramadım, dedim.

Benim yüzüme alayla bakarak:

— Budala, dedi. Güzel olmak neye yarar. İnsanda zevk olmalı.

— Ben Fransız zevkinden anlamam, dedim. Ben Türküm. Türk olduğum için çok mutluyum. Memleketim bana yeter.

Lise sona gitmeye başladım. Selda da benimle beraberdi. Yalnız Melda bütünlemeye kalmış ve onuncu sınıfta devama başlamıştı. Okul açılınca apartmanda Yelda Bey'le saklambaç oynamaktan biraz olsun kurtuldum.

Fakat kızlar epeyce yola gelmişlerdi. Her şeyden evvel memlekette bütün yiyecekler ve yemişler lezzetliydi. Mağazalarda ne aransa bulunuyordu. Yalnız ahlâkları pek düzelemiyordu. Bana verdikleri küçük bir oda vardı. Bu odanın yanında da Hanife Hanım yatıyordu. Ben okuldan gelince çoğu zaman odama kapanıyor, hatta içeriden kilitliyordum.

Bir gün Selda yanıma geldi.

— Yıldız, dedi. Sana bir şey söyliyeceğim.

— Söyle, dedim.

— On yedi yaşındasın değil mi?

— Hesapça öyle.

— Bu yaşta kızlar artık çevresiyle ilgilenmeli.

— Ne gibi yani?

— Dünyada zevk ve eğlence diye birşey vardır.

— Evet, biliyorum.

— Bu yaştaki kızların biraz anlayışlı olmaları gerek.

— Ne gibi anlayış?

— Bir gün evlenecek değil misin?

— Ne bileyim, kısmet olursa.

— Bak ağabeyim seni beğeniyor, sen ondan bucak bucak kaçıyorsun.

— Selda, ben ağabeyinin düşüp kalkmaya alıştığı kızlardan değilim.

— Aptal, sen kime, neye güveniyorsun? Ne servetin var, en de ailen. Bir güzelliğin, var, ondan faydalanmaya çalışmalısın. Ne toplantılara katılıyorsun, ne de bizim eğlencelerimize, sen bu kafayı değiştir.

Sinirlendim:

— Uğraşma benimle, dedim. Sen kendini medenî sayıyorsun. Ben sana kaybolmuş bir Türk kızı gözüyle bakıyorum.

— Çok iyi sen yatıp, kalkıp namaz kılan babaannemi seyret.

— O bana güven veriyor. Yıllarca yabancı memlekette kalmış. Ama oralardan üstüne hiçbir kir bulaşmamış bir yaşlı kadın.

— Kirden kastın nedir?

— Frenk âdetleri, biraz da ahlâksızlık.

— Sen yaşama zevkini ahlâksızlık sayıyorsun, işte bu yüzden ağabeyim de, biz de sana acıyoruz.

— İşiniz yoksa acıyınız. Ben memleketimden, memleketimin ahlâk anlayışından çok memnunum.

— Sen memnun ol bakalım, ömrümcekli kafa!

Bu durumu bir mektupta Cemil Bey'e yazdım. Fikrini almak istemedim. Bir hafta geçmeden bana cevap verdi. "Ne zaman istersen Ankara'ya gel, hiç düşünme, okul işini burada hallederim" demişti.

Daha iki defa bir emniyet memuru gelmiş ve para getirmişti. Cemil Bey'in bu cömertliği bana büyük güven veriyordu.

Bir akşam yemeğinden sonra, salonda:

— Beyefendi, dedim. Müsaadenizle ben Ankara'ya, Cemil Bey'in yanına gideceğim. Orada liseyi bitirmem mümkün olacak.

Ragıp Bey:

— Haklısın Yıldız, dedi. Seni zorla alakoymak istemeyiz. Ama iki ay sonra Yelda askere gidecek. Ayrıca senin bize yükün yok, ama yararın var. Özellikle annem seni çok seviyor.

Sacide Hanım:

— Yelda seni rahatsız etmiyecek, dedi. Sonra Selda ile Melda'ya çok yardımın oldu. Şu aralık bu yardımını kesme.

Daha çok Hanife Hanım'ın isteği ile kaldım. Kadıncağız, bir yere çıkmadığı hâlde hastalandı. Ateşi çıktı. Ragıp Bey'i bir telâştır aldı. Sabah, öğle ve akşam kadıncağızı muayene ediyor, türlü ilâçları deniyor, kendi bilgisine kanmıyor, hastaneden başka hekim arkadaşlarını getiriyordu.

Birkaç gün ben kadıncağızın başında bekledim. Öğleyin dersten çıkınca koşarak apartmana geliyor, hastanın yanına çıkıyordum. Bu hastalık yüzünden eve bir hizmetçi alındı. İki kız, hiçbir işe bakmıyor, yalnız Yelda Bey'in döküntüsünü toplamak için bir hizmetçi gerekiyordu.

Yattığım küçük odanın Hanife Hanım'ın odasına açılan ikinci bir kapısı vardı. Yine bu odanın bitişiğinde iki kızın yattığı oda vardı. Ben hastanın yanında oturur, sessizce ders çalışırken, onlar odalarında itişir, bağrışırlardı.

Ateş nöbet içinde, bitkin bir hâlde yatan kadıncağız:

— Yıldız, diyordu. Sen el kızısın. Bunlar benim torunlarım. Hani, bir kere gelip kapıdan olsun bakıyorlar mı? O haylaz oğlan da öyle.

Ben kadıncağızı teselli ediyordum. O sayıklar gibi:

— Yıldız, diyordu. Sen bana yetersin kızım. Senin yakınlığın, senin ilgin bana yeter. İyi ki gitmedin Yıldız. Sen gitseydin ben ne yapardım? Kendi kendime ölürdüm bu odada, kimsenin haberi olmazdı.

— Siz böyle düşünmeyiniz, diyordum. Yanınızda ben varım ya, bana güveniyorlar.

Ragıp Bey, evde bir zaman için toplantıyı ve tepişmeyi yasak etmişti. Kızlar televizyonu, ya da teybi sonuna kadar açıyorlardı. Benimle pek konuşmuyorlardı ama ben yine okulda onlara:

— Yepyeni kulaklarınız var, diyordum. Neye bu kadar gürültü yapıyorsunuz. Babaanneniz tam dalacağı sırada sıçrıyor.

Selda bana kafa tutuyordu:

— Müzik de dinlemiyecek miyiz?

— Dinleyin ama bütün apartman gürültünüzü duyuyor. Hiç olmazsa ihtiyar kadıncağızı düşününüz.

— Biz nesini düşüneceğiz? Babamız kaldırsın bir hastaneye, orada bakılsın.

— Siz hastanedeki yalnızlığı, soğukluğu biliyor musunuz?

Benim hastayı bırakıp yemek yemediğim, hatta bir iki gece hiç uyumadığım oldu. Sacide Hanım sabahleyin hizmetçiyi Hanife Hanım'ın yanına getirerek:

— Sen biraz bir şey ye de okula git Yıldız, dedi.

On beş gün kadar bu sıkıntıyı çektim. Ragıp Bey her gün bana teşekkür etti. Nihayet kadıncağız da biraz iyileşti. Ben okuldan gelirken camın önünde oturuyor, bana el sallıyordu.

Nihayet mart ayı da geldi Yelda Bey bir sabah erkenden askerlik şubesine gitti. Babası onu bırakıp hastaneye dönmüş. O akşam iki kız da ağabeylerinin boş sandalyesine bakarak ağladılar. Ragıp Bey:

— Ah, dedi. Kızları da askere alsalar da sizin de aklınız başınıza gelse. Süslenmek, modayı takip etmek, boyanmaktan başka ne yaptığınız var? İkide bir köylü kız dediğiniz, Yıldız gibi hiçbir zaman olamazsınız. O ahlâk ve karakter sahibi.

Selda:

— Baba, demişti, hangi dünyada yaşıyoruz?

Ragıp Bey:

— Fransa'da, kilisede, barlarda değil, Türkiye'de kendi memleketimizde yaşıyoruz. Bizim vatanımız burası. Bizim dilimiz Türkçeye yatkındır. Bende suç ki, sizleri çok daha evvel toparlayıp buraya göndermedim.

— İyi mi olurdu baba?

— Çok iyi olurdu. Kafanız biraz çalışır buradaki havaya uyardınız.

— Biz buradan memnun değiliz baba.

— İster olun, ister olmayın. Ben sağlığımda hiçbirinizi tekrar yabancı memlekete göndermem. Benden sonra canınızı cehenneme.

Ragıp Bey kızını azarlıyordu.

Ragıp Bey tutumlu, karakter sahibi bir adammış. Yoksa oğlunu tokatladığım zaman, onun yerinde bir başkası olsa, beni kolumdan tuttuğu gibi sokağa atardı.

Kızlar bir çamaşır makinesi kullanmasını, bir ütü yapmasını bilmiyorlardı. Yapmamışlardı, merak etmemişlerdi. Bir gün babalarına bir bardak su, bir fincan kahve verdiklerini

görmedim. Ben hem Ragıp Bey'e, hem de Sacide Hanım'a kahve pişirir, getirir, Hanife Hanım'ın da karanfilli ıhlamurunu eksik etmezdim.

O evde yiyor, içiyor, barınıyordum. Açıktan geçinmeye hiç hakkım yoktu. Benim iş görmemi pek aramıyorlardı. Ama yemeğe oturulduğu zaman:

— Yıldız, elin değdiği zaman salatayı sen yap kızım, diyordu. Su bardaklarını da sen yıka.

Hizmetçi, benim gibi kapı kapı dolaşmış, şımarık, evde kalmış bir kızdı. Tok bir konuşması vardı.

Bir gün Hanife Hanım'la konuşurken Kırk Ev Kedisi, deyimini ortaya attım. Hanife Hanım güldü:

— Bazı kediler vardır kızım, dedi. Havayı koklarlar, hangi evde külbastı, ya da balık pişiyorsa hemen oraya yanaşırlar. Hiçbir evde yerleşip kalmazlar. Evden eve kaçan hizmetçilere de bu yüzden kırk ev kedisi derler.

Fransa'dan getirilen elektrikli aletlerle iş görmek gayet kolaydı. Ama Hanife Hanım çamaşır makinesinde kendi elbiselerinin yıkandığını istemiyordu. Ben onun çamaşırlarını banyoda, elde yıkardım. Yıkayıp kuruladığım çamaşırları bir bir koklar ve:

— Misk gibi sabun kokuyor, derdi. Eline sağlık Yıldız.

Hastalıktan kalktıktan sonra, odasında kilitli bulunan ve anahtarını bir zincirle boynuna astığı sandığını açmış, bir çok bohça ve çıkınları çıkartmış, bir kutunun içinden iki tane bilezik çıkartarak benim bileğime takmıştı.

— Bunlar senin kızım, demişti. Biliyorum, karşılık beklemeden bana baktın, ama benden bir hatıra olarak kabul et.

Ben okuldan gelirken, bazen pastahaneye uğruyor, ona acıbadem kurabiyesi alıyordum. Kadıncağız bunu çok severdi. Dişleri yoktu, kurabiyenin ortasındaki bademi çıkarıp

bana veriyor, bazen gece, bazen de akşam üzeri bu kurabiyeden bir parçacık ağzına atıyordu.

Hiçbir zaman bana bu kurabiyelerin parasını vermezdi. Bunları hediye olarak kabul ediyordu. Kızlarından hatta gelininden bu gibi hediyeler almamıştı.

Hanife Hanım, sandığından çıkardığı iki bileziği bana verdi.

Ben yemek vaktinden önce onu, koluna girerek, trabzan tarafını ona bırakarak aşağıya indiriyordum.

Sacide Hanım'ın annesi Münire Hanım Fransa'da ölmüştü. Hanife Hanım:

— Benim yaşımdaydı o da, diyordu. Ama biraz kalbinden rahatsızdı. Her dakika heyecan çekerdik. Birkaç defa hastaneye yatırdık. Doğrusu Ragıp da ona çok iyi baktı. Ben kadıncağızın ölüsünü yabancı memleketlerde bırakmak istemedim. Ama o sırada Ragıp hastaneden ayrılamadı. Sacide de böyle işleri beceremezdi. Çaresiz onu orada toprağa verdik. Ben orada ölmekten korktum. Sağ olsun Ragıp biraz karnı geniştir. Böyle şeyi pek aramaz. Toprak değil mi, her yerde birdir, der.

Hanife Hanım perşembe akşamları muhakkak Yasin okur ve bütün tanıdıklarının ruhlarına hediye ederdi. Kur'an-ı Kerîm'in içinde Arap harfleriyle yazılmış bazı isimler vardı. Kendi ana ve babası, kocası, Münire Hanım ve daha birkaç kişi bu listede yer alırdı. O namaz kılarken, ben odasındaysam namazın sonuna kadar bekler, onun önünden geçmezdim. Namazdan sonra seccadesinde oturur, tesbihini eline alır, dualarını okuduktan sonra o listedeki isimleri sayar ve üflerdi.

Onun abdest almasına ben yardım ederdim. Dizleri ağrıdığı zaman odasından çıkmak istemezse, yere bir örtü yayar, ufarak plâstik leğeni önüne koyar, ibrikle ona yeteri kadar su dökerdim.

Abdest alırken hiç konuşmazdı, ellerini, yüzünü, ayaklarını yıkar, abdestin gerekli bütün işlemlerini yapar, tuttuğum havluya kurulanır ve her defasında bana dua ederdi.

Bu kadıncağızla benim aramda bir bağlantı vardı. Biraz rahatsızlık duydu mu hemen beni isterdi. Bir iki gece onun yanında yattığım da oldu.

Okuldan diplomamı aldığım zaman bana:

— Şimdi ne yapmak istiyorsun kızım? dedi.

— Ben okumak istiyorum efendim, dedim. Mümkünse doktor olacağım.

— Biraz güç değil mi kızım?

— Olsun, bu benim eskiden beri istediğim bir meslek.

— Hekimlik altı sene yavrum. Ama yine da bir çaresi bulunur. Sen bana can yoldaşı ol. Küçük bir daire tutarız, orada otururuz. Gerekirse bir hizmetçi bile tutarız. Ama sen ille gideceğim dersen zorlamam seni.

— Ben de sizden ayrılmak istemiyorum. Ama yük olmak da bana ağır geliyor.

— Kızım, biribirlerini sevenler biribirlerine yük olmazlar. Oğlumdan, gelinimden hoşnudum, ama bu kızların davranışları bana çok ağır geliyor. Bu toplantılar, bu sabahlara kadar tepişmeler beni öldürüyor.

Kadıncağızın hakkı vardı. Tatile girdik gireli gece patırtıları eksik olmuyordu. Annesinin çok rahatsız olduğunu Ragıp Bey de anlamıştı. Ama onu bir huzur evine, ya da Darülacezeye veremiyordu. Nihayet küçük bir daire tutmaya karar verdi. Birinci katta, küçük bir daire olacak. Birkaç basamak merdivenle sokağa çıkılabilecek bir daire.

Böyle bir daire bulmak pek kolay değildi. Ragıp Bey komisyonculara tenbih etmişti. Hanife Hanım her akşam haber bekliyor:

— Kimseden bir ses çıkmadı mı oğlum? diyordu.

Diğer taraftan ben de Fakülte işleriyle uğraşıyordum. Adaylığımı koyduktan sonra çalışmaya başladım. Doğrusu lisan hususunda kızların bana büyük faydaları dokunmuştu. Onlar benden saklamak istedikleri bir şeyi konuşurlar, ama ben rahatlıkla anlardım.

Eylül başlarında, Ragıp Bey'in aldığı bir gazetede Cemil Bey'in annesi Hayriye Hanım'ın öldüğünü okudum. Benim

okumamı istemeyen kadın ölüp gitmişti. Hemen Cemil Bey'e bir mektup yazarak başsağlığı diledim.

Cemil Bey bana bir mektupla teşekkür ettikten sonra oğlu Can'ın ve eşi Saniha'nın selâmlarını, sevgilerini yazdı, beni aralarında görmekten çok mutlu olacaklarını bildirdi. Emekliye ayrılıyormuş.

Hanife Hanım'ın istediği gibi bir küçük daire bulunamadı. Bir sabah Ragıp Bey hastaneye gitmeden kalkmış, aşağıya seslenmişti. Yanına koştum. Selda odasından çıkmış:

— Ne bu gürültü, bu evde uykuya da rahat yok mu? diye bağırıyordu.

Hâlbuki gece arkadaşlarını toplamış, çalmış, söylemiş, dansetmiş, hatta içmişlerdi. Hanife Hanım:

— Bana bak oğlum, dedi. Huzurevi mi olur, Darülaceze mi olur, hastane mi olur, ya beni bugün bu evden çıkartırsın, ya da ben başımı alır, ölünceye kadar yürüyüp giderim, dedi.

Ragıp Bey:

— Bekle beni anne, dedi, ben öğleyin gelirim.

Adam öğleyin gelmiş, annesini arabaya almış, pek gerekli eşyasını da bir bavula koymuştu. Ben de koluna girdim. Bahçe içinde büyük bir binanın önünde durduk. Bahçesinde ağaçlar, sıralar vardı. Buralarda bazı ihtiyarlar oturmuş güneşleniyor, ya da hava alıyorlardı.

Ragıp Bey annesine bir oda ayırtmış. Dolabı, yataklığı, bir küçük banyosu ve helâsı var. Kadıncağzı buraya yerleştirdik. Temiz pak kadın hademeler dolaşıyordu. Ben bir defa daha geldim, sandığından istediği ufak tefek eşyasını getirdim. Çamaşırlarını dolabına yerleştirdim.

Pencerenin önünde oturduğu zaman caddeyi ve huzur evinin bahçesini görüyordu. Oda hiç de sıkıcı değildi. İster-

se herkesle birlikte yemek yiyecek, isterse odasına servis yapılacaktı.

Ben onu oraya bırakarak döndüğüm zaman hayli üzgündüm. Bir yandan da Hanife Hanım olmadan o apartmanda, o kızların arasında nasıl yaşayacağımı düşünüyordum. Bu üzüntü ile yürüyerek bir vasıta bulmak istiyordum ki, yolumun üzerinde, dört beş yaşında kadar çocuklu bir kadına rastladım. O bana baktı, ben ona baktım:

— Saniha abla, dedim.

Genç kadın:

— Yıldız, diye bağırdı.

Biribirimize sarıldık. Parka girerek bir sıraya oturduk. Cemil Bey emekliye ayrılmış, evlerine dönmüşler. Zaten Hayriye Hanım öldükten sonra evi boşaltmamışlar.

Can'ı kucağıma alarak bir zaman onu severek konuştum. Bana:

— Neredesin Yıldız? dedi.

— Nerede olacağım, dedim. Kırk Ev Kedisi değil miyim? Kapı kapı dolaşıyorum.

Son durumu anlattım kendisine:

— Bize gel Yıldız, dedi. Hiçbir zaman seni unutmadık. Cemil Bey seni çok sever, takdir eder. Bizimle oturman Fakülteye gitmene engel değildir. Yine eski odana yerleşirsin. Hem hiç düşünme, ağabeysi yemin etti. Güler o daireye ayağını atamaz. Çok memnun oluruz, gelirsen.

Can'ın doğumundan sonra bana hediye ettikleri o ince altın bileziği ortaya çıkardım. Artık elim o küçük bilezikten sığmıyordu. Ama bence değeri çok büyüktü.

Daireye iyice yerleşirken fırsat buldukça çalışmayı da ihmal etmedim. Yağmurlu bir havada, huzur evine gittiğim zaman yüzüm gülüyordu. Sevincimden gözlerim yaş içinde kalmıştı. Hanife Hanım:

— Nen var kızım? diye telâşlandı.

— Fakülteyi kazandım teyzeciğim, dedim.

— Ömrüne bereket kızım, dedi. İnşallah Allah bana ömür verir de Hekim çıktığını da görürüm.

Her hafta kendisini ziyarete gittiğim ve muhakkak acıbadem kurabiyesi götürdüğüm için oda komşuları da beni tanıyorlardı.

Hanife Hanım bana bir adres verdi. Bir avukat adresi. Oraya muhakkak gitmemi istiyordu. Ne olacağını bilmiyordum. Bir gün kalkıp gittim. Orta yaşlı bir avukat adımı sordu, beni alarak tapu dairesine götürdü. Orada Hanife Hanım'ın çarşıdaki iki dükkânından birisi benim üzerime yapıldı. Bunun ayda yirmi beş bin lira kirası vardı. Kadıncağız bütün masrafı da üzerine almıştı.

Tekrar Huzur evine döndüm. Uzun uzun teşekkür ettim, ağladım. O da ağladı, bana dua etti. Bu sırada da tam onsekiz yaşındaydım.

Yapılacak bir işim daha vardı. Vilâyetin ilköğretim müdürlüğüne giderek Nedim Öğretmeni aradım. Sicil müdürü beni baştan aşağıya süzdükten sonra:

— Bir şikâyetiniz mi var? dedi.

— Hayır, dedim. İlkokulda benim öğretmenimdi. Onun isteği ile İstanbul'a geldim. Orta tahsilimi yaptım, şimdi Tıp Fakültesindeyim.

Sicil Müdürü:

— Kutlarım sizi, dedi.

Arattırdı. Nihayet bir memur kendisine yazdığı bir kâğıdı uzattı. Bu kâğıdı sicil müdürü bana verdi:

— İşte adresi, dedi. Başarılar dilerim kızım.

Kâğıda bir göz attım. "Öğretmen Nedim Bilgin. Yozgat'ın Koçarlı köyü ilkokulu öğretmeni" yazısını okudum.

Demek beni köyden ayıran, okumama neden olan Nedim Öğretmen tekrar Koçarlı'ya dönmüştü? Gözlerim yaşardı.

Hemen o gece, odama çekildiğim zaman, öğretmenime bir mektup yazdım. Başımdan geçen olayları bir bir anlattım. Bana çok şeyler öğreten Hasibe Hanım'a da sevgilerimi bildirdim. Babamı da sordum. Eğer sağ ise ve okuldaysa kendisine biraz para gönderecektim. Mektubumun altında da Kırk Ev Kedisi Yıldız, diye yazdım.

Aradan on gün kadar geçti. Eve bir mektup geldi. Nedim Öğretmen şöyle yazıyordu:

"Kızım, emekliye ayırmak istediler ama ben daha çalışabileceğimi söyledim. Köylerden, köy çocuklarından ayrılmak istemiyordum. Onların içinde nice cevherli olanlar vardır, bunları bulmak, çıkartmak, topluma kazandırmak lâzım.

Baban Arif Efendi ben yokken okulda vefat etmiş. Adamcağızın ne bir alacağı vardı, ne de borcu. İsterdim ki kızının bir gün bir hekim olarak ortaya çıktığını görsün. Ama o kendi hayatını yaşadı ve artık onun defteri kapandı.

Başarı haberlerini bekler, sana sağlıklı ve rahat bir ömür dilerim kızım. Beni ve yengeni hatırlaman bizim için büyük bir bayram sevinci oldu. Her nedenle seni konuşuyor, seni anıyoruz."

Yozgat'ın Koçarlı Köyü Öğretmeni
Nedim BİLGİN

-SON-

47

KEMALETTİN TUĞCU

1902 - 1996

Sevgili Çocuklar,

Hepinizin çok iyi tanıdığı Kemalettin Tuğcu'dan kitaplığınıza yeni kitaplar kazandırmaya devam ediyoruz.

Usta ve kıvrak kalemiyle Türk çocuklarına ömrünü ve gönlünü veren Kemalettin Tuğcu'nun şimdiye kadar hiçbir yerde yayınlanmamış bu güzel eserini de zevkle okuyacağınızdan eminiz.

Kemalettin Tuğcu Serisi (50 Kitap)

1-Kuklacı (100 TEMEL ESER)
2-Bir Garip Kızcağız
3-Babam ve Ben
4-Yetimler Güzeli
5-Dilenci Baba
6-Kuyulu Bahçe
7-Annelerin Çilesi
8-Yetim Ali
9-Sokak Köpeği
10-Dağdaki Yabancı
11-Deniz Kızı
12-Benim Annem
13-Küçük Serseri
14-Şeytan Çocuk
15-Yılanlı Bağ
16-Bu Çocuk Kimin?
17-Cambazın Kızı
18-Toprak Adamları
19-Köyde Unutulanlar
20-Sütannem Nazlı
21-Süt Kardeşler
22-Babasızlar
23-Köyden Gelen Kız
24-Kız Evlat
25-Küçük Bey
26-Baba Evi
27-Balıkçının Kızı
28-Küçük Hanım
29-Güllü Bahçe
30-Tanrı Misafiri
31-Bir Dağ Masalı
32-Doğduğum Ev
33-Küçük Erkek
34-Satılan Çocuk
35-Büyüklerin Günahı
36-Hacı Baba
37-Annemin Hikâyesi
38-El Kapısı
39-Köydeki Arkadaşım
40-Çocuk İhtiyar
41-Sokaktan Gelen Çocuk
42-Can Yoldaşları
43-Küçük İşportacı
44-Eskicinin Köpeği
45-Çocukluk Arkadaşım
46-Ana Kucağı
47-Kırk Ev Kedisi
48-Kartal Yuvası
49-Karakaçan
50-Devlet Kuşu

ISBN: 978-9753810401
9 789753 810401

DAMLA YAYINEVİ®

Tel: 0212 514 28 28
Faks: 0212 528 24 01

www.damlaegitim.com